לימוד יומי

זכרון טוב -מוסר לימי החודש

זכרון טוב -מוסר לימי החודש

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/זכרון-טוב-מוסר-לימי-החודש/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

יום א' [1] **לַחֹדֶשׁ** 4
יום ב' [2] **לַחֹדֶשׁ** 4
יום ג' [3] **לַחֹדֶשׁ** 5
יום ד' [4] **לַחֹדֶשׁ** 6
יום ה' [5] **לַחֹדֶשׁ** 6
יום ו' [6] **לַחֹדֶשׁ** 7
יום ז' [7] **לַחֹדֶשׁ** 7
יום ח' [8] **לַחֹדֶשׁ** 8
יום ט' [9] **לַחֹדֶשׁ** 9
יום י' [10] **לַחֹדֶשׁ** 9
יום י"א [11] **לַחֹדֶשׁ** 10
יום י"ב [12] **לַחֹדֶשׁ** 10
יום י"ג [13] **לַחֹדֶשׁ** 11
יום י"ד [14] **לַחֹדֶשׁ** 12
יום ט"ו [15] **לַחֹדֶשׁ** 12
יום ט"ז [16] **לַחֹדֶשׁ** 13
יום י"ז [17] **לַחֹדֶשׁ** 14
יום י"ח [18] **לַחֹדֶשׁ** 15
יום י"ט [19] **לַחֹדֶשׁ** 15
יום כ' [20] **לַחֹדֶשׁ** 16
יום כ"א [21] **לַחֹדֶשׁ** 16
יום כ"ב [22] **לַחֹדֶשׁ** 17
יום כ"ג [23] **לַחֹדֶשׁ** 18
יום כ"ד [24] **לַחֹדֶשׁ** 18
יום כ"ה [25] **לַחֹדֶשׁ** 19
יום כ"ו [26] **לַחֹדֶשׁ** 20
יום כ"ז [27] **לַחֹדֶשׁ** 21
יום כ"ח [28] **לַחֹדֶשׁ** 21
יום כ"ט [29] **לַחֹדֶשׁ** 22

יוֹם א' [1] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, תֵּן אֶל לִבְּךָ דָּבָר מֵרֹאשִׁיתוֹ תְּחִלַּת כָּל, מִיּוֹם הֱיוֹתְךָ, שֶׁעֲבוֹדָתָ עֲבוֹדָה בְּגוּפְךָ וְנִשְׁמָתְךָ, וּבְכֵן חֲרָדָה תִּלְבַּשׁ וְתֹאחַז רַעַד בְּכֹל עַצְמוֹתֶיךָ, כִּי לֹא נִבְרֵאתָ כִּי אִם לַעֲבֹד אֶת בּוֹרְאֶךָ, רַק כִּי אֵי אֶפְשָׁר לַגּוּף בְּלִי מִחְיָה וּמָזוֹן וּמַלְבּוּשׁ – מִצָּרְכֵי גּוּפְךָ, וְלֹא נִבְרֵאתָ לְהִתְעַשֵּׁר וְכָל יוֹם וָלַיְלָה לִהְיוֹת טָרוּד בְּפוֹעָלְךָ, וְעִקַּר מַה שֶּׁנִּבְרֵאתָ – לַעֲבֹד קוֹנְךָ. וּלְמַעַן צִדְקוֹ – הוּא צִוָּה לְךָ שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל לְהַחֲיוֹת גּוּפְךָ. אֵיךְ אַתָּה עוֹשֶׂה עִקַּר טַפֵּל וְהַטָּפֵל עִקַּר בַּעֲמָלְךָ, וְכָל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וְטִיּוּל, וְלִבְנוֹת בָּתִּים לְשׁוֹנְאֶךָ, וְתַרְחִיב פִּיךָ וּתְמַלֵּא כֶּסֶף וְזָהָב בְּטָנְךָ? אֵיזֶה תּוֹעֶלֶת תִּהְיֶה לְךָ אַחַר מִיתָתְךָ – לְהַנִּיחַ כָּל אֵלּוּ לַאֲחֵרִים? מִי יוֹדֵעַ אִם יִשָּׂאֵר לְאוֹהֵבְךָ אוֹ לְשׁוֹנְאֶךָ? וְכָל עֲבִירָה שֶׁיַּעֲשׂוּ עַל יָדֵי מָמוֹנְךָ לְהַכְעִיס חָלִילָה וְחַס יוֹצְרֶךָ – יוֹסִיפוּ לְעַנּוֹתְךָ, וּכְדֵי בְּזָיוֹן וָקֶצֶף. אוֹי לְךָ לְאוֹתָהּ כְּלִמָּה, הֲלֹא כ"ד שָׁעוֹת בְּיוֹם וָלַיְלָה: כַּמָּה שָׁעוֹת עָסַקְתָּ בַּעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרֵךְ? כִּי אֶפְשָׁר שֶׁבֵּין שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת – לֹא יַעֲלֶה שִׁתֵּי שָׁעוֹת, וְכַמָּה יַגִּיעוּ לְךָ בּוּשָׁה כַּאֲשֶׁר תַּעֲמִיק בָּזֶה - אִם אָמֹר יֹאמַר הָעֵבֶד לִפְנֵי הָאָדוֹן: 'אֵינִי רוֹצֶה לְעָבְדְּךָ כִּי אִם ב' שָׁעוֹת, וְכ"ב שָׁעוֹת הַנִּשְׁאָר – אֶעֱשֶׂה רְצוֹנְי בְּהֶבֶל וְרִיק וְטִיּוּלִים'?! וְעַל זֶה יְדוּ הַדּוֹרוֹת! וְיִקַּח אָדָם מוּסָר מֵעַבְדּוּ וְשִׁפְחָתוֹ וּמִשְׂרְתָיו וּפוֹעֲלָיו: אִם לֹא יַעַבְדוּ כָּל הַיּוֹם אוֹ רוּבּוֹ – הוּא מַבְלִיט עֵינָיו עֲלֵיהֶם וְקוֹצֵף, וְיָרִים קוֹלוֹ בְּפַחַד וְאֵימָה: 'מַדּוּעַ לֹא כְּלִיתֶם חֻקְּכֶם?'. עַל זֶה נֶאֱמַר: "וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַ"ף אֲנִי שֶׁבַע עַל חַטֹּאתֵיכֶם". וּמַה תַּעֲנֶה לְיוֹם פְּקֻדָּה: 'כַּמָּה שָׁעוֹת בְּיוֹם עָבַדְתָּ לְבוֹרְאֶךָ'? מַה נְּדַבֵּר וּמַה נִּצְטַדָּק? וְאִם נְדַקְדֵּק בְּשִׁתֵּי שְׁעוֹת שֶׁל תְּפִלּוֹת – כַּמָּה מַחְשָׁבוֹת זָרוֹת, וְכַמָּה חֲטָאוֹת, וְשִׁנְאַת חִנָּם, וּבִלְבּוּל דַּעַת – הָיָה בָּהֶם! לֵב טָהוֹר בְּרָא לָנוּ אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבֵּנוּ, אָמֵן!

יוֹם ב' [2] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, הֱוֵי צַדִּיק וְאַל תְּהִי רָשָׁע, וּשְׁמֹר שְׁבוּעָה שֶׁהִשְׁבַּעְתָּ מִבֶּטֶן אִמְּךָ, וְנָתַן בְּךָ בּוֹרְאֶךָ סִימָן עָמֹק וְזָכָרוֹן לִשְׁבוּעָה – בִּשְׂפָתְךָ עֶלְיוֹנָה, וְהִיא זְכָרוֹן לַדָּבָר הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּזֹהַר חָדָשׁ, דּוּק וְתִשְׁכַּח בְּכָל מַאֲמַצֵּי כֹּחֶךָ! וְהַכַּוָּנָה "הֱוֵי צַדִּיק וְאַל תְּהִי רָשָׁע", שֶׁרְמַז – יְקָיִם מִלַּת 'צַדִּי"ק': צ' - תִּשְׁעִים אֲמִנִים, ד' – אַרְבַּע קְדֻשׁוֹת, י' – עֲשָׂרָה קְדִישִׁים, ק' – מֵאָה בְּרָכוֹת, וּבָזֶה תִּזְכֶּה לְשָׁלְשָׁה דְּבָרִים: בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי – עִם הַכּוֹלֵל גִּימַטְרִיָּא צַדִּיק, רוֹצֶה לוֹמַר: 'צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרַח' - גִּימַטְרִיָּא רַחֲמִים, 'וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים'. וְיָדוּעַ מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: 'בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי – לָאו בִּזְכוּתָא תַּלְיָא מִלְּתָא'. הִקְשׁוּ: לָמָּה 'תַּלְיָא' וְלֹא תַּלְיִין? 'תַּלְיָא' – רוֹצֶה לוֹמַר – תָּלוּי זֶה בָּזֶה, 'תַּלְיָא' אוֹתִיּוֹת – 'אַיְלֶת' - גִּימַטְרִיָּא אֱמֶת יֶהֱגֶה פִּיךָ. וְעִיקַּר רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְלֹא יְבַקֵּשׁ אָדָם מֵה' אֶלָּא לֶחֶם חוּקוֹ. וְדַע, כִּי תַּאֲוַת עוֹלָם הַזֶּה דּוֹמָה

לְדַבֵּשׁ אֲשֶׁר נִבְלַל בְּתוֹכוֹ סַם הַמָּוֶת, וְכִמְעַט יָסִיר מְתִיקָה – וְיִשְׁאֵר חֲנִיקָה, וְתִהְיֶה נֶפֶשׁ הַיְקָרָה – בְּיַד הָאַכְזָר עֲשׁוּקָה, וְתִפֹּל כַּעֲלוּקָה, וְלֹא יוֹעִיל שָׁם הַבְּכִיָּה וְהָאֲנָקָה, כִּי אִם בָּעוֹלָם הַזֶּה לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, וּבַתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה לְדָבְקָה – אָז יַצִּיל נַפְשׁוֹ מִכָּל צָרָה וְצוּקָה! כִּי כָּל זְמַן שֶׁאָדָם כָּלוּל בְּאַהֲבַת עוֹלָם הַזֶּה – הוּא רָחוֹק מֵעוֹלָם עִקָּרִי! אִם נֶעְדָּר הַשֶּׁמֶן מֵהַפְּתִילָה – נֶעְדָּר אוֹרָה, כְּשֵׁם שֶׁנֵּר אֵינוֹ מֵאִיר אֶלָּא עַל יְדֵי הַשֶּׁמֶן – גַּם כָּךְ הִתְחַבְּרוּת הַנְּשָׁמָה עִם הַגּוּף – עַל יְדֵי אֲכִילָה. וְהַדָּבָר הַזֶּה יֵשׁ לוֹ ב' סִיבּוֹת: אֶחָד – לְבָרֵר רפ"ח נִיצוֹצִין מִמַּאֲכָל, בְּסוֹד "צַדִּיק אוֹכֵל לְשׂבַע נַפְשׁוֹ" וְיוֹצִיא יְקָר מִזּוֹלֵל – כְּמוֹ שֶׁאָמַר הָאֲרי"י ז"ל. שֵׁנִית – שֶׁהָאָדָם נִמְשָׁל כִּבְהֵמָה – שֶׁלֹּא יִתְגָּאֶה, וְיַכִּיר חֶסְרוֹנוֹ – "וְעַל פִּת לֶחֶם יִפְשַׁע גָּבֶר", וּמַכְנִיס טוֹב וּמוֹצִיא רַע, וַיַּשְׁפִּיל עַצְמוֹ וְלֹא יָרִים רֹאשׁוֹ, כִּי קוּפָּה שֶׁל שְׁרָצִים תְּלוּיָה לוֹ בֵּין עֵינָיו, וְלָזֶה יִכָּנַע כְּעֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו, אֲדוֹן הַכֹּל חַי וְקַיָּם לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, שַׁלִּיט בְּעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

יוֹם ג' [3] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, בְּכָל יוֹם וְיוֹם הִתְפַּלֵּל לִפְנֵי בּוֹרְאֲךָ שֶׁתִּשְׁלֹט עַל יִצְרְךָ, וְתֹאמַר לְפָנָיו: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁלֹּא אֶכְעֹס וְלֹא אַכְעִיסֶךָ. "שׁוֹפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן-לְךָ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ" – וְהֵם אָזְנֶיךָ וְעֵינֶיךָ וְחָטְמְךָ וּשְׂפָתֶיךָ וְרֹאשׁ גְּוִיָּתְךָ, וְתֵן לִבְּךָ וְעֵינֶיךָ לֵאלֹהֶיךָ וְאָז תֵּלֵךְ לָבֶטַח וּלְיֹשֶׁר דַּרְכֶּךָ, כִּי הֵם עִקַּר רְמ"ח אֵיבָרֶיךָ וְשָׂס"ה גִּידֶיךָ. בְּכָל עֵת וּזְמַן תְּעוֹרֵר בִּתְשׁוּבָה נַפְשֶׁךָ – כִּי הוּא מַשְׁגִּיחַ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וְאִם תִּתְוַדֶּה עַל עֲוֹנֶךָ הוּא יְכַפֵּר פִּשְׁעֶיךָ, וְאָז לֹא יִהְיֶה שׁוּם מָסָךְ בֵּינוֹ וּבֵינֶךָ, וּימִינוֹ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל תְּשׁוּבָתְךָ, כִּי חַנּוּן וְרַחוּם נִקְרָא אֱלֹהֶיךָ, אַף עַל פִּי שֶׁרַבּוּ עֲוֹנֶיךָ שֶׁעָשִׂיתָ בִּימֵי בְּחוּרֹתֶיךָ, בִּפְרָט בַּעֲוֹן קֶרִי שֶׁשִּׁפַּכְתָּ עַל מִטָּתְךָ, וּמַה שֶּׁהִרְהַרְתָּ הִרְהוּרִים רָעִים שֶׁרָאִיתָ בְּעֵינֶיךָ, וְאָז הַנֶּגַע וְסִטְרָא אַחֲרָא נִדְבָּקוּ בְּאוֹהֶלֶיךָ שֶׁאֵין אָדָם אֶחָד נִתְפָּס בְּצַעֲרֶךָ, וּתְפִלָּה וּטְבִילָה וְסִגּוּפִים אַל יֶחְסַר מִפֶּךָ, תְּעָלָה וּתְרוּפָה תִּמְצָאֵם וְתַעֲלֹזָנָה כְּלָיוֹתֶיךָ. וְאִם יִפָּנֶה לְבָבְךָ מֵעֶסֶק הַבָּלֶיךָ – אָז בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת יִהְיוּ פַּרְדֵּסֶיךָ וְגַנּוֹתֶיךָ, וְתַרְבֶּה בְּכָל עֵת תְּחִנּוֹתֶיךָ כְּשֶׁתִּהְיֶה אַתָּה לְבַדְּךָ, וּתְקַיֵּם מִצְוַת 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ' – שֶׁלֹּא תִּהְיֶה שׁוּם שִׂנְאָה בֵּינוֹ וּבֵינֶיךָ. וְתִהְיֶה מֻרְגָּל לְתַחֲנוֹת "לְךָ אֵלִי תְּשׁוּקָתִי" בְּקִרְיַאְתֶךָ, וְתֶהֱגֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ בַּהֲרַמַת קוֹלְךָ, כִּי בְּדָבָר הַזֶּה יַאֲרִיכוּ יָמֶיךָ וּשְׁנוֹת חַיִּים יוֹסִיפוּ שְׁלוֹמֶךָ, וְעֹשֶׁר וְכָבוֹד וּמַעֲלָה יַשִּׂיגוּךָ. וְתִזָּהֵר מְאֹד בְּכָל דָּבָר שֶׁתִּלְמֹד בַּחֹל וּבְשַׁבָּת קֹדֶשְׁךָ – תּוֹצִיא מִפִּיךָ 'לְשֵׁם יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ', בְּשִׁלּוּב הֲוָיָ"ה וְאַדְנוּ"ת וְזֶה יִהְיֶה עִקַּר כַּוָּנָתְךָ. וְ'כַבֵּד אֶבִיךָ וְאִמֶּךָ' כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ – 'לְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ', כָּל שֶׁכֵּן אַחַר פְּטִירָתָם – שֶׁיֹּאמְרוּ 'אַשְׁרֵי יוֹלַדְתָּךְ'. וְהַמִּצְוָה הַזֹּאת חֲמוּרָה שֶׁבַּחֲמוּרוֹת שֶׁבַּעֲשָׂרָה

דִּבְרוֹתֶיךָ! וְתִזְכֶּה לְפָסוּק "הִנֵּה אָנֹכִי שׁוֹלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ", וּפִתְאֹם תָּבוֹא אֶל הֵיכָלוֹ וְיִחְיוּ מֵתֶיךָ.

יום ד' [4] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, שִׂים מַסְוֶה הַבּוּשָׁה עַל פָּנֶיךָ, וְיִהְיֶה לְךָ לֵב רַחֲמָן, שֶׁאִם תְּרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת וַעֲנִיִּים – מִן הַשָּׁמַיִם יְרַחֲמוּ עָלֶיךָ! וְתִהְיֶה מִן רוֹדְפֵי צְדָקָה וָחֶסֶד וְרוֹדֵף לְהַטִּיל שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְיִרְבֶּה שְׂכָרְךָ, וְתֹאכַל מִפְּרוֹתַיִךְ בְּחַיֶּיךָ וְהַקֶּרֶן צָפוּן בְּאַחֲרִיתֶךָ. מְעֹרָב עִם הַבְּרִיּוֹת דַּעְתֶּךָ, וְאוֹיֵב אֶחָד אַל יִמְעַט בְּעֵינֶיךָ, וְאֶלֶף אוֹהֲבִים לֹא יוֹעִילוּ לְךָ בְּעֵת צָרוֹתֶיךָ, כִּי אִם רְצוֹן קוֹנְךָ. וְאַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם מֵימֶיךָ, וְאִם תּוֹכִיחַ אוֹתָם – בַּסֵּתֶר תְּדַבֵּר בְּחָכְמָתֶךָ. וְהִתְנַאֵה בְּמִצְוֹוֹת, בְּטַלִּית נָאָה, בְּלוּלָב נָאֶה וּסְפָרִים נָאִים כְּכָל מַלְבּוּשֶׁךָ. וְאַל תִּתְעַצֵּל בְּמִצְוֹוֹת וְתַלְךְ אַחֲרֵי ה' אֱלֹהֶיךָ, רַק כַּצְּבִי וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אֱלֹהֶיךָ. וְאַל תָּחוּשׁ לַכְּסִילִים שֶׁמַּלְעִיגִים עָלֶיךָ, וּמוֹרָא בְּנֵי אָדָם לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשֶׁךָ, כִּי ה' יִהְיֶה בְּכִסְלֶךָ וְיִשְׁמֹר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ, וְהוּא יִפְרֹק עֹל הָעוֹלָם מֵעַל צַוָּארֶךָ. בְּמִצְוַת בְּקוּר-חוֹלִים וְנִחוּם-אֲבֵלִים וְשִׂמְחַת-חֲתָנִים תִּהְיֶה סָחוֹרָתֶךָ, אֲשֶׁר לִבָּם שְׂמֵחִים לִרְאוֹתְךָ, וְיֹאמְרוּ 'שָׁלוֹם בּוֹאֶךָ', יֵחָשֵׁב לְךָ כְּאִלּוּ בָּנִיתָ חָרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וּמִסְעֲדַת מִצְוָה תֵּהָנֶה נַפְשֶׁךָ, וּתְעַטֵּר הַשֻּׁלְחָן בְּדִבְרֵי תוֹרָה, וּבִזְמִירוֹת תָּרִים קוֹלֶךָ. וּבְמָקוֹם שֶׁמְּכַנְּסִין – פַּזֵּר, וְזֶהוּ כִּבּוּדֶךָ, בְּמָקוֹם שֶׁמְּפַזְּרִין – כַּנֵּס וְאַל תַּשְׁחִית דְּבָרֶךָ, וּלְשֵׁם-שָׁמַיִם תְּכִין לִבֶּךָ. וְ"אַל תּוֹכַח לֵץ – פֶּן יִשְׂנָאֶךָ", אַךְ הוֹכַח חָכָם וְיֶאֱהָבֶךָ, כִּי מִצְוָה יֵחָשֵׁב לְךָ וְעָוֹן לֹא יַשִּׂיגֶךָ, וְיִהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִיךָ. וְזוֹ הִיא דֶּרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם כְּמוֹתֶךָ. וְיִהְיֶה לְךָ לֵב טוֹב, כִּי הוּא עִקַּר וְשׁוֹרֶשׁ הַכֹּל וּבְרִשׁוּתְךָ, וְתִגְבַּר עַל יִצְרֶךָ!

יום ה' [5] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, אַל תִּדְאַג עַל פַּרְנָסָתְךָ בְּרֹאוֹתְךָ עָשִׁיר יוֹתֵר מִמְּךָ, פֶּן תִּפְשֹׁט בְּגֶזֶל וְחָמָס יָדֶיךָ, כִּי פַּרְנָסָה קְצוּבָה מִיַּד ה' וְלֹא תְּלוּיָה בְּזִכּוּתְךָ, אֶלָּא בְּמַזָּלְךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ'. רַק בְּכָל עֵת תַּרְבֶּה תְּפִלָּה בְּ'שְׁמַע קוֹלֵנוּ', וְהָאֵל יְקַבֵּל תַּחֲנוּנֶיךָ, וְתִכָּלֵל כָּל יִשְׂרָאֵל אַחֶיךָ, שֶׁלֹּא יָבוֹא רַע עָלֶיךָ וְעַל עֲדָתֶךָ, וּבִפְרָט עַל זַרְעֲךָ וְעַל וֶרַע זַרְעֶךָ, שֶׁלֹּא יָסוּרוּ מִתּוֹרָה וּמִמִּצְוֹוֹת וְעֹשֶׁר וְכָבוֹד וְיִהְיוּ מְמֻלָּאִים מִקּוֹמָךְ. וְעִקַּר הוּא, שֶׁתִּתְחַנֵּן לָאֵל מִקִּירוֹת לִבְּךָ וּבְדָמָעוֹת עֵינֶיךָ – שֶׁיֵּיטִיב לְאַחֲרִיתְךָ, שֶׁתֵּלֵךְ בְּכָבוֹד וּבְשֵׁם טוֹב לִמְנוּחָתֶךָ וּלְבֵית עוֹלָמֶךָ, וְיֹאמְרוּ כָּל הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ: 'אַשְׁרֶיךָ מַה טּוֹב חֶלְקֶךָ וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֶךָ, בַּעֲשׂוֹתְךָ רְצוֹן קוֹנְךָ, מַה יָּפָה מְאֹד יְרֻשָּׁתֶךָ'. וְאָז יַעַמְדוּ מַלְאָכִים לְהַמְלִיץ טוֹב עַל נִשְׁמָתֶךָ, בְּעָמְדְךָ

לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ – לָתֵת דִּין וְחֶשְׁבּוֹן עַל מַעֲשֶׂיךָ. וּמִצְוֹות שֶׁקִּימְתָּ בְּחַיֶּיךָ – הֵם הֵם חֶיְלוֹתֶיךָ, כִּדְאִיתָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וּמְדָרַשׁ רוּת: עַל כָּל דִּבּוּר וְדִבּוּר שֶׁיָּצָא מִפִּיךָ, נִבְרָאִים מַלְאָכִים בֵּין טוֹב וּבֵין רַע, וְהַטּוֹבִים בְּנֹעַם ה' יִהְיוּ מְשָׁרְתֶיךָ, וְאָז לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה שֶׁבֵּינְךָ לְבֵין קוֹנֶךָ, וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד ה' יַאַסְפֶךָ. וּמָקוֹם מְנוּחָתְךָ הַמֵּאִיר לְמָקוֹם – עַיִן לֹא רָאָתָה זוּלָתֶךָ. וְסִפְרֵי-מוּסַר וְסִפְרֵי זֶה הַקָּטָן אַל יֵקַל בְּעֵינֶיךָ. וְתִהְיֶה מוֹדֶה עַל הָאֱמֶת אֲפִלּוּ לְקָטָן מֵעָרְכֶךָ. וּבְסִפְרֵי דִּינִים 'שֻׁלְחָן עָרוּךְ' 'אוֹרַח חַיִּים' וְ'יוֹרֶה דֵּעָה' תֶּהְגֶּה בָּהֶם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, וּבְסֵפֶר זֹהַר הַקָּדוֹשׁ וְתִקּוּנִים תְּעַיֵּן – כִּי הֵם עִקַּר לִמּוּדֶךָ וְתִקּוּן לְנִשְׁמָתֶךָ. וּלְמַד כָּל שֶׁבּוּעַ בַּתַּנַ"ךְ אֲשֶׁר סִדְּרוּ לְפָנֶיךָ, וּפָרָשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם וּפֵרוּשׁ רַשִּׁ"י וּמִשְׁנָה בְּנַעֲימַת קוֹלֶךָ. בְּהַנְהָגָה כָּזֶה תֵּצֵא יְדֵי חוֹבָתֶךָ, וּתְלַמֵּד בְּדֶרֶךְ זֶה לְזַרְעֲךָ וּלְכָל אוֹהֲבֶיךָ, וְהֵם יַאֲזִינוּ לְדָבָרְךָ – כִּי הָאֵל יִהְיֶה בְּעֶזְרָתֶךָ וימַלֵּא לְטוֹבָה כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ, וִיבָרֶכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ וְיִפְרֹק עֹל מֵעַל צַוָּארֶךָ.

יום ו' [6] לַחֹדֶשׁ

דַּע אָחִי, אֵין לְךָ מִדָּה טוֹבָה מִמִּדַּת הַשְׁתִּיקָה, שֶׁהִיא 'סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה', כְּמַאֲמַר הַתַּנָּא 'וְלֹא מָצָאתִי לַגּוּף טוֹב אֶלָּא שְׁתִיקָה', וְ'כָל הַמַּרְבֶּה דְּבָרִים – מֵבִיא חֵטְא'. הַתַּנָּא מְרַמֵּז: שְׁתִיקוֹתֶיךָ יָפָה לְךָ מִדִּבּוּרֶיךָ, הַנִּשְׁמָה אוֹמֶרֶת לַגּוּף: תְּעַיֵּן בְּעֵין שִׂכְלְךָ, כִּי פֶּשַׁע רַב יוֹצֵא מִן הַדִּבּוּר לְבַטָּלָה. מַדּוּעַ אוֹמֵר הַתַּנָּא 'מֵבִיא חֵטְא' וְלֹא אָמַר 'חוֹטֵא'? אֶלָּא, מְעַט מְעַט – מֵבִיא לִידֵי לָשׁוֹן הָרַע וְשֶׁקֶר וְשִׂנְאַת חִנָּם, וְגוֹרֵם גָּלוּת לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ ד' גָּלְיוֹת, 'מֵבִי"א' נוֹטָרִיקוֹן - מְצָרִים בָּבֶל יָוָן אֱדוֹם, וְיִהְיֶה מוֹשָׁבוֹ מוֹשֵׁב לֵצִים, מִתּוֹךְ זֶה יָבוֹא לִידֵי כִּתּוֹת שֶׁאֵינָם מְקַבְּלִים פְּנֵי הַשְּׁכִינָה. וּמֵבִיא לְעַצְמוֹ לִידֵי זֶרַע קֶרִי לְבַטָּלָה - מִי שֶׁפּוֹגֵם בִּבְרִית הַלָּשׁוֹן גַּם פּוֹגֵם בִּבְרִית הַמָּעוֹר, שֶׁהֵם מְכֻוָּנִים, וְגַם מֵבִיא הַשּׁוֹמְעִים לִידֵי חֵטְא, וְעֲבֵרָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵרָה. וְיָדוּעַ שֶׁהַגּוּף רוֹצֶה לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וּלְדַבֵּר, אֲבָל הַנְּשָׁמָה רוֹצָה תּוֹרָה וּמִצְוֹות, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר: 'לֹא מָצָאתִי לַגּוּף טוֹב' – שֶׁהִיא תּוֹרָה. אִם כֵּן, יוֹתֵר טוֹב לָאָדָם לִשְׁתֹּק, וְיָשִׂים עַצְמוֹ אִלֵּם. יָכוֹל אַף לְדִבְרֵי תּוֹרָה? לֹא! 'הַאֱמָנָם אֵלֶּם', אֲבָל 'צַדֶּק תְּדַבֵּרוּן'. אָמְרוּ בַּגְּמָרָא: 'כָּל פִּטְיטָיָא בִּישִׁין, בַּר מִדְּאוֹרַיְתָא', וְעַל יְדֵי שְׁתִיקָה שֶׁתַּרְגִּיל עַצְמְךָ – יִגְדַּל שִׂכְרְךָ וּמַדְרֵגָתְךָ.

יום ז' [7] לַחֹדֶשׁ

אָחִי כְּנַפְשִׁי, הַרְגֵּל עַצְמְךָ בְּכָל עֵת וּזְמַן בְּמַאֲמַר שִׂכְלְךָ, וְיוֹעִילוּ לְךָ בְּמָקוֹם כַּמָּה תְּרוּפוֹת. הַרְחֵק עַצְמְךָ מִן הַשֶּׁקֶר, כִּי "שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד". כִּי הַמְדַבֵּר שֶׁקֶר פּוֹגֵם חֲלִילָה וְחַס בְּשֵׁם הַוָי"ה וּפוֹגֵם בְּנַפְשׁוֹ, וְזֶה הָרֶמֶז – שְׁקַ"ר בְּמִלּוּי: שִׁי"ן קוּ"ף רֵי"שׁ – ראשי-תיבות שֶׁקֶר,

וְאוֹתִיּוֹת אֶמְצָעִיּוֹת – גִּימַטְרִיָּא חַוָּי"ה, וְסוֹפֵי-תֵבוֹת – נָפַ"ש עַל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם: "הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׁפַת שֶׁקֶר". וְיָדוּעַ, שֶׁסּוֹף הַשֶּׁקֶר – יַכִּירוּ הַכֹּל וְיִוָּדַע הַדָּבָר שֶׁהוּא אָמַר שֶׁקֶר, בּוּשָׁה וּכְלִמָּה לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לַשֶּׁקֶר רַגְלַיִם. וְזֶה שֶׁרָמַז: "לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ", רוֹצֶה לוֹמַר - לְשׁוֹן שֶׁקֶר אֵין לוֹ רַגְלַיִם, וְהַמְדַבֵּר שֶׁקֶר כְּמִי שֶׁמּוֹרֵד בַּמֶּלֶךְ. שֶׁקֶר – הוּא קֶשֶׁר, לְשׁוֹן 'מוֹרֵד', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בִּשְׁמוּאֵל ב' (סִימָן ט"ו): "אֲחִיתֹפֶל בַּקְּשָׁרִים עִם-אַבְשָׁלוֹם". וְ"מָוֶת וְחַיִּים בְּיַד לָשׁוֹן". אוֹמֵר לוֹ, אַל תִּפְחַד אָב-שָׁלוֹם, רוֹצֶה לוֹמַר, בַּשֶּׁקֶר הַזֶּה תִּהְיֶה אָב וְשָׁלוֹם בְּךָ. אֲבָל הָאֱמֶת הוּא, חוֹתָם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הוּא אֱמֶת וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת וְחוֹתָמוֹ אֱמֶת. וַאֲנַחְנוּ מְצַפִּים לְשֵׁם "אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח". וֶאֱמֶת עִקַּר לְמוּד הַחָכְמָה וְהַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם" – זֶה שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ", אַל תִּקְרֵי 'מִצָּרוֹת' אֶלָּא מְצָרַעַת נַפְשׁוֹ', שֶׁפּוֹגֵם בְּנַפְשׁוֹ כְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צָרַעַת. וּרְפוּאָתוֹ – מַרְפֵּא לְשׁוֹנוֹ עֵץ חַיִּים, שֶׁאֱמֶת יֶהְגֶּה פִּיו – שֶׁמּוֹסִיפִין לוֹ חַיִּים. וּדְבָרִים בְּטֵלִים וְשֶׁקֶר, הוּא בְּהִפּוּךְ – שֶׁמְּקַצְּרִין יָמָיו. אִם כֵּן, הַרְחֵק עַצְמְךָ מִדָּבָר שֶׁקֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק" וְתִדְבַּק בָּאֱמֶת, שֶׁתִּזְכֶּה לְבִיאַת הַגּוֹאֵל, אָמֵן.

יוֹם ח' [8] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, הִזָּהֵר בְּתִקּוּן לָשׁוֹן שֶׁמִּי שֶׁפּוֹגֵם בַּלָּשׁוֹן חָלִילָה וְחַס פּוֹגֵם בַּשְּׁכִינָה [עִם הַכּוֹלֵל] - גִּימַטְרִיָּא לְשׁוֹן, הַרְגֵּל עַצְמְךָ בְּבִרְכַּת הַנֶּהֱנִין וְעִקַּר הַכֹּל בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן תְּרִים קוֹלְךָ, וַפַּת הָעֲשׁוּיָה חֲמִשָּׁה מִנִּין - כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תּוֹרָה, שֶׁמְּבָרְכִין בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְאַל תְּדַלֵּג שׁוּם תֵּבָה בִּשְׁפָתֶיךָ אֲז תֵּצֵא יְדֵי חוֹבָתָךְ, וּתְלַמֵּד לְשׁוֹנְךָ לְהִתְרַגֵּל בְּבִרְכַּת 'שֶׁהַכֹּל' וּ'בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת' וּ'בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת' וְ'הָעֵץ' וְ'הָאֲדָמָה', דְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא עַל כֻּלָּם אִם אָמַר 'שֶׁהַכֹּל' יָצָא. וְאַל תְּהִי מֵהַבּוּרִים שֶׁאוֹכְלִים בְּלִי בְּרָכָה וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר "גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ וְאוֹמֵר אֵין-פֶּשַׁע חָבֵר הוּא לְאִישׁ מַשְׁחִית" הוּא יָרְבָּעָם בֶּן נְבָט. וְעוֹד, אַל תִּנְהַג בְּקַלּוּת רֹאשׁ וְתַזְהִיר לִבְנֵי בֵיתְךָ וְכָל שֶׁכֵּן לְאִשְׁתְּךָ שֶׁלֹּא תְּקַל רֹאשָׁהּ, וְלֹא תַּרְגִּיל לַעֲמֹד בְּפֶתַח בֵּיתָהּ, כִּי הַרְבֵּה דְּבָרִים רָעִים מַגִּיעִים לָהּ, וְלֹא נָאֶה לִבְנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא צְנִיעוּת וְהַבּוּשָׁה וְתִזָּהֵר מִלְּדַבֵּר אֶפִלּוּ עִם קְרוֹבֶיךָ וּשְׁכֵנֶיךָ. וְתִזָּהֵר עַל נִיקּוּר הַבָּשָׂר הֵיטֵב וְעַל שְׂרִיָּה וְעַל הַמְּלִיחָה וְעַל הַהֲדָחָה לַבָּשָׂר כַּדִּין וְכַהֲלָכָה, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם תַּחֲזֹר וְתַזְכִּיר לָהּ, וְתִהְיֶה חָרֵד בְּאַזְהָרָתָךְ, וְגַם עַל שְׁבוּעָה וְנֶבְלוּת הַפֶּה לַגָּדוֹל וְלַקָּטָן תַּגִּיד לָהּ בִּדְבָרִים הַמּוֹשְׁכִים אֶת הַלֵּב, בְּסִפּוּר נָשִׁים צִדְקָנִיּוֹת כַּמָּה מַעֲלָתָהּ וּשְׂכָר מִצְוַת הַצְּדָקוֹת, וְסוֹדְךָ אַל תְּגַלֶּה בֵּין טוֹב בֵּין רַע לְאֵשֶׁת חֵיקֶךָ, וְעַל יְדֵי זֶה בְּפַמְלִיָּא שֶׁל מַעְלָה יַמְלִיצוּ טוֹב בַּעֲדֶךָ, וְכָל מִלָּה וּמִלָּה מֵהַתּוֹכָחוֹת תְּשִׂים עֲטָרָה לְרֹאשֶׁךָ.

יוֹם ט' [9] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, אִם תִּרְצֶה לִהְיוֹת אָהוּב לְמַעְלָה וְנֶחְמָד לְמַטָּה בְּעֵינֵי כָּל רוֹאֶיךָ, וּבֵין אָבוֹת הָעוֹלָם וּנְדִיבִים יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ, וּבְיוֹם אַחֲרוֹן יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּיךָ, וְעֹז וְהָדָר יִהְיוּ לְבוּשֶׁךָ, אַל תִּבָּהֵל לְהַשִּׁיב נֶגֶד מַכְעִיסֶךָ, וְרוּחַ נְדִיבוּת תִּסְמְכֶךָ וְתַעֲזֹרֶךָ, הֱאֶמֶת תַּגִּיד לְמַעַן כְּבוֹד תּוֹרָתֶךָ, וְסָמַכְתָּ עַל מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכרוֹנָם לִבְרָכָה: 'הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה', לָכֵן אֱזֹר נָא כְּגֶבֶר חָלָצֶיךָ וְתִהְיֶה רָגִיל בְּמִזְמוֹר "לְדָוִד ה' מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ", וְיהִי כְּבוֹד חֲבָרֶךָ כְּשֶׁלְּךָ, וּמַאֲמַר הַתַּנָּא 'אֵיזֶהוּ מְכֻבָּד הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת'. וְאַל יֵקַל שׁוּם אָדָם בְּעֵינֶיךָ, בֵּין קָטָן בֵּין גָּדוֹל. תַּחְשֹׁב: הַגָּדוֹל - מַעֲשָׂיו יוֹתֵר מִמַּעֲשֶׂיךָ, וְהַקָּטָן - עֲוֹנוֹ חָסֵר מֵעֲוֹנְךָ, לְפִי שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ עֶרְךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי אַתָּה רוֹאֶה לָעֵינַיִם וְה' בּוֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת, וְלֹא תְדַבֵּר גְּנַאי עַל שׁוּם אָדָם וְתִתְנַהֵג בִּכְבוֹדָם כְּבַבַת עֵינֶיךָ, וְתִשָּׂא קַל וָחֹמֶר מִנְּבִיאֶיךָ מֹשֶׁה וְאֵלִיָּהוּ וְאַהֲרֹן כֹּהֲנֶיךָ. וְעַל כָּל רְשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וּפֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל תַּרְבֶּה תְּפִלָּתְךָ, כְּאַהֲרֹן אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם, שֶׁהָיָה אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה. וְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁיְּשִׁיב לִבָּם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיַּצִּיל מִצָּרָה וְצוּקָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַחֶיךָ, וּכְאִלּוּ נַעֲשֵׂית שֻׁתָּף בִּבְרִיאַת הָעוֹלָם עִם קוֹנְךָ. וְגַם חוֹב מֻטָּל עָלֶיךָ שֶׁתּוֹכִיחַ וּתְיַסֵּר בְּלָשׁוֹן רַכָּה לְאִשְׁתְּךָ וּלְבָנֶיךָ. וְאַל יִשְׁמַע שׁוּם אָדָם קוֹלְךָ בְּהוֹכִיחֲךָ, בֵּין עַל דִּין נְדָה וּטְבִילָה וְטָהֳרָה וְגִלּוּי שַׂעֲרָה וַהֲרָמַת קוֹלָהּ וְחִנּוּךְ בָּנֶיךָ לְהַשְׁכָּמַת בֵּית-הַכְּנֶסֶת וְלַהֲלִיכַת בֵּית-הַמִּדְרָשׁ. בִּדְבָרִים אֵלּוּ תִּזָּכֶה הָאִשָּׁה לָעוֹלָם הַבָּא, דְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא: נָשִׁים בְּמַאי זַכְיָן וְכוּ' וְהִקְשׁוּ: הֲרֵי יֵשׁ לָהֶם ג' מִצְוֹות נָדָה חַלָּה וְהַדְלָקַת הַנֵּר, וְתֵרְצוּ: תַּלְמוּד-תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם. וְלָזֶה מֵשִׁיב הַתַּלְמוּד דְּאַמַּאי בְּנֵיהוּ לְבֵי רַב וּמְנַטְרָן לְגַבְרַיְהוּ עַד דְּאָתוּ מִבֵּי רַב וּמַפְקָן בַּהֲדַיְיהוּ [= שֶׁמְּבִיאוֹת בְּנֵיהֶם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וּמַמְתִּינוֹת לְבַעֲלֵיהֶן עַד שֶׁיָּבוֹא מִבֵּית-הַמִּדְרָשׁ וְחוֹלְקוֹת עִמָּהֶן] – כְּאִלּוּ עָסְקוּ בַּתּוֹרָה וְקִיְּמוּ תַּרְי"ג מִצְוֹות, וְכָל שֶׁכֵּן לְהַזְהִיר בִּנְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּדִלּוּג בְּשִׁבִיל הָרוּחַ רָעָה, וְנִזְכֶּה לְבָנִין קְדֻשֵּׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ, אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן.

יוֹם י' [10] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, מִי שֶׁשָּׂמַח בְּחֶלְקוֹ, יָנוּחַ גּוּפוֹ וְרוּחוֹ, אָנֹכִי תָּמֵהַּ עַל מִי שֶׁלֹּא זָמַן לְכָל פֶּגַע סֶבֶל, וּלְכָל טוֹבָה הוֹדָאָה, הַדְּאָגָה עַל מַה שֶּׁלֹּא הָיָה - הִיא רָעָה חוֹלָה, שִׂתְּיַת סַם הַמָּוֶת טוֹבָה מִן הַדְּאָגָה, כִּפְי הַלְּבָבוֹת יִהְיֶה יָגוֹן, כִּפְי הַגְּדֻלָּה תִּהְיֶה הַנְּפִילָה, הַסֶּבֶל טוֹב שֶׁבָּעֲנָיִים, וְהָעֲנָוָה טוֹב שֶׁבַּדְּבָרִים, אִם לֹא נִצַּח הָאֵבֶל בַּסֶּבֶל יַאֲרִיךְ יְגוֹנוֹ. בְּסַבְלָנוּת יִמְצָא שָׁלוֹם וּבְפִזְיוּת חָרְטָה. הַסַּבְלָנוּת - עֹשֶׁר וְהַפִּזְיוּת – רֵישׁ. אַשְׁרֵי מִי שֶׁשּׁוֹבֵר תַּאֲוָתוֹ, אַשְׁרֵי מִי שֶׁמַּגְבִּיר הַסֶּבֶל בְּעֵת צָרָתוֹ. מִי הוּא מְכֻבָּד אֵצֶל הַבּוֹרֵא? מִי שֶׁהוּא בְּצָרוֹת וְיִסְבֹּל אֶת

הַבָּאוֹת. הִסְתַּפְּקוּת טוֹבָה מִן הַשֵּׂכֶל, וְתָבִיא לָאָדָם לִידֵי מְנוּחָה. אַל תִּתֵּן לִבְּךָ לְכָל דִּבְרֵי בְּנֵי אָדָם אֲפִלּוּ מְהַלְלִים אוֹתָךְ. אָמַר הֶחָכָם: הִזָּהֵר בְּמִדַּת הַבּוּשָׁה כִּי הַבּוּשָׁה שׁוֹרָה עַל פְּנֵי הַנָּדִיב, הַבּוּשָׁה וְהָאֱמוּנָה נִצְמָדוֹת, כְּשֶׁתִּסַּלֵּק הָאַחַת תִּסְתַּלֵּק חֲבֶרְתָּהּ. מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר שִׂכְלוֹ יְיַשְּׁרֵהוּ, וּמִי שֶׁנּוֹטֶה אַחַר תַּאֲוָתוֹ - תַּטְעֶהוּ וּתְאַבְּדֵהוּ. מִי שֶׁיִּרָא אֱלֹהִים - טוֹבָה יִהְיֶה אַחֲרִיתוֹ. דַּע כִּי הַתַּאֲוָה אוֹיֶבֶת הַשֵּׂכֶל. מִי שֶׁחוֹמֵד לְתַאֲוָתוֹ - יַפְסִיד, הַתַּאֲוָה תְּבִיאֲךָ אֶל מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ חֶסְרוֹנְךָ וְגֶרְעוֹנְךָ. מִי שֶׁיִּשְׁמַע לְתַאֲוָתוֹ - כָּפַר בְּיוֹצְרוֹ, כִּי הַתַּאֲוָה מוֹצִיאָה אוֹתוֹ מֵהָעוֹלָם, וְהִיא שֶׁתְּפוּת לַעִוָּרוֹן, רְאוּי לַמַּשְׂכִּיל שֶׁיִּשְׁמֹר אֶת תַּאֲוָתוֹ וּלְשׁוֹנוֹ, וְיִתְעַסֵּק לֶאֱכֹל מְיֻגָּיעַ כַּפָּיו וְיִהְיֶה שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ.

יוֹם י"א [11] לַחֹדֶשׁ

דַּע אָחִי, כִּי חֶבְרַת הַשּׁוֹטֶה סַכָּנָה, וְשִׂנְאָתוֹ שִׂמְחָה. הַסְבָּרַת פָּנִים מַרְבֶּה חִזֻּק הָאַהֲבָה, וְזַעַם פָּנִים קַלְקֶלֶת הַחֲבֵרִים, אֵין כְּבוֹדוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא עִם אִישׁ יִשְׂיבָתוֹ. מִי שֶׁמַּכְנִיס עַצְמוֹ לִפְנֵי אָדָם רַע יַשִּׂיגֵהוּ הַחֶשְׁד. וְאַל תֵּשֵׁב עִם מְתֵי פּוֹעֲלֵי אָוֶן, כִּי חֶלְקְלַקּוֹת דַּרְכָּם וּמַעֲלֻלֵיהֶם. מַה טּוֹב לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה חֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ עִם אַנְשֵׁי תָּמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יֶחְכַּם עוֹד', מַה טּוֹב לָאָדָם הַשֵּׂכֶל וְאִם אֵין לוֹ שֵׂכֶל אָז הַקֶּבֶר טוֹב לוֹ. מִי שֶׁלִּבּוֹ צַר לְשׁוֹנוֹ רְחָבָה וְכֵן בְּהֶפֶךְ. מַעְיַן הַשְׁתִּיקָה - פְּרִי הַשָּׁלוֹם. הֶהָר קַל נֶגֶד הַמַּרְבֶּה דְּבָרִים. דִּבּוּר בַּשֵּׂכֶל כְּמֶלַח בַּתַּבְשִׁיל. הַשֵּׂכֶל כְּאוֹר לָעֵינַיִם, וְהַסְכָּלוּת כְּפַח לָרַגְלַיִם. דַּעַת בְּלִי שֵׂכֶל כְּמִנְעָלַיִם בְּלִי רַגְלַיִם. עֹשֶׁר בְּלִי שֵׂכֶל כְּתִפְלָה בְּלִי מֶלַח. שֵׂכֶל בְּלִי עֹשֶׁר לֹא יִתְהַלֵּךְ בְּיֹשֶׁר. אֵין מַעֲלַת הָאָדָם בִּבְגָדִים הַחֲמוּדוֹת, אֶלָּא בִּזְכוּת הַדֵּעוֹת. דַּעַת חָכְמַת הַתּוֹרָה, טוֹב בְּיִרְאָה וּבְטָהֳרָה, לְכָל רָעַב דְּרוּשָׁה, לְכָל נֶגַע רְפוּאָה. מִי שֶׁחָנָנוֹ ה' נָפֶשׁ טוֹבָה, הוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא, וְכָל יָמָיו יִהְיֶה בְּדַעַת צְלוּלָה, וְכָל שֶׁכֵּן בִּתְפִלָּה וּבְלִמּוּד מִשְׁנָה וּגְמָרָא, וְדַעְתּוֹ נוֹחָה בְּשִׂמְחָה וְאַהֲבָה וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה. בְּסִבַּת הָאַהֲבָה יָבוֹא מָשִׁיחַ וְאֵלִיָּה, וְיִבָּנֶה בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה, וְשָׁם יַעֲלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ.

יוֹם י"ב [12] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, שְׁנֵי דְּבָרִים אֵין בָּעוֹלָם אֶלָּא מְעַט מֵהֶם, וּבְכָל יוֹם יוֹסִיף מְעוּטָם, מָמוֹן מֵהֶתֵּר שֶׁתּוֹצִיא אוֹתוֹ לְשֵׁם ה', וְאוֹהֵב נֶאֱמָן שֶׁתִּבְטַח בּוֹ. בְּאַלּוּפְךָ יְהִי נִכָּר שִׂכְלְךָ, אַלּוּף נְעוּרֶיךָ - שָׁמְרֵהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינֶיךָ. הַקְּרוֹבִים אַל תִּשְׂכַּח, כִּי יֵשׁ אוֹהֵב דָּבֵק מֵאָח. אַל תַּחֲלִיף אֶת אַלּוּפְךָ שֶׁבְּחַנְתּוֹ בְּאִישׁ שֶׁלֹּא יָדַעְתּוֹ. לֹא תוֹעִיל פִּתְיחַת הָעַיִן כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה עִוֵּר. וְלֹא יוֹעִיל כְּרִיַּת הָאֹזֶן וְגֹדֶל הַגּוּף וְאָרְכּוֹ כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הַלֵּב רֵיק מִשֵּׂכֶל. דַּע אָחִי, כִּי הַמּוֹכִיחַ אֶת

אֲשֶׁר לֹא נוֹכַח, וְהַמְלַמֵּד אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ לָמֵד, כְּמִי שֶׁמְּנַגֵּן לִפְנֵי הַמֵּתִים, אוֹ כְּצוֹעֵק אֶל הָאִלְמִים. לְפִיכָךְ כְּשֶׁתִּרְאֶה שֶׁאֵין מַטִּין אֶת הָאָזֶן לְקוֹלְךָ חָדַל מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: 'בְּמָקוֹם שֶׁמְּפַזְּרִים – כַּנֵּס'. דַּע אָחִי, כִּי הַמּוּסָר – מְזוֹן הַשֵּׂכֶל, וְהַשְׁתִּיקָה – כּוֹלֶלֶת כָּל חָכְמָה. הַחָכְמָה – נַחֲלָה טוֹבָה, וְהַכָּזָב – מַפְתֵּחַ הָאֲשֻׁמִים. הָאֱמֶת – אוֹר לָעֵינַיִם, וְהַכָּזָב – כֶּבֶל לָרַגְלַיִם, וְהַחוֹנֵף – גּוֹרֵם רָעָה. וְהַפְּזִיזוּת – מַחֲלֶשֶׁת כֹּחַ וְעֻצָּה. חֶבְרַת הַטּוֹבִים – מוֹסִיפָה שֵׂכֶל, וּמְחַיָּה אֶת הַלֵּב, וּמְזַכֶּכֶת אֶת הַדַּעַת, וּמְאִירָה פָּנִים, וּמְפָרְסֶמֶת הַטּוֹב. וְהַמַּשְׂכִּיל - פְּאֵר לְעַצְמוֹ וּבְרָכָה לְנַפְשׁוֹ, וְכָבוֹד לְבֵיתוֹ וְתִפְאֶרֶת לַחֲבֵרוֹ וְיִקָּר לְמִשְׁפַּחְתּוֹ. וְהַמַּשְׂכִּיל – אִם יִהְיֶה רָשׁ, עִם כָּל זֹאת - יֵשֵׁב עִם הַגְּדוֹלִים וְהַשָּׂרִים, וְיִשְׁתַּבְּחוּהוּ כָּל הַסְּגָנִים. וְעָזוֹב נְקִימָה וּנְטִירָה, וְאֶחֹז בִּמְחִילָה וְסִלְיחָה וְהַסְבָּרַת פָּנִים לְדַלִּים וְאֶבְיוֹנִים. וְאַל תִּשְׁמַח בִּנְפֹל אוֹיְבֶךָ, כִּי לֹא תֵּדַע מַה יְבוֹאֶךָ. וְשִׂים אֱמֶת תָּמִיד לְעֶמָּתְךָ, וְתִהְיֶה לְעוֹלָם מִבְּנֵי חוֹרִין, דַּע כִּי הָאֱמוּנָה יִרְאַת הָאֱלֹהִים.

יוֹם י"ג [13] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, אַל תִּתְרַשֵּׁל בְּמִצְוָה, אִם בָּא לְיָדְךָ - תַּעֲשֶׂנָּה לְשֵׁם-שָׁמַיִם בְּלֹא עִכּוּב. אַל תִּתֵּן בְּלִבְּךָ קִנְאָה, שֶׁהִיא חוֹלָה רָעָה, שֶׁאֵין לָהּ רְפוּאָה. הִרְחֵק מִלָּשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוּת וַחֲנֻפָּה וּמֵהוֹצָאַת דִּבָּה עַל שׁוּם אָדָם. הַשְׁפֵּל עַצְמְךָ כְּדֵי שֶׁיְּנַשְּׂאֲךָ הָאֱלֹהִים. הַחֵשֶׁק מַטְעֶה הַשֵּׂכֶל וּמַחֲלִיף הַנְּשָׁמָה. אַל תַּעֲמֹד לִפְנֵי אָדָם כּוֹעֵס, וְלֹא בִּפְנֵי נָהָר שֶׁהוּא שׁוֹטֵף. מִי שֶׁקּוֹפֵץ יָדוֹ מִן הַדַּלִּים, יֶתֶן מָמוֹנוֹ לְאוֹיְבִים. מִי שֶׁנִּקָּה מִן הַכַּעַס, יִגְיַע אֶל הַיְקָר. מִי שֶׁנִּקָּה מִן הָעֲבֵרוֹת, יַגִּיעַ אֶל הַכָּבוֹד. אֵין עֹשֶׁר כִּבְרִיאוּת הַגּוּף, וּמַה יּוֹעִיל לְעָשִׁיר אֲשֶׁר אָסוּר בְּתַחֲלוּאִים. וְאֵין נְעִימוֹת בַּתַּעֲנוּגִים, כְּמוֹ לֵב טוֹב וְשָׂמֵחַ. מִי שֶׁמְּתַקֵּן מִדּוֹתָיו וְעִנְיָנֵי אַחֲרִיתוֹ, יְתַקֵּן הַבּוֹרֵא עוֹלָמוֹ וּמְנוּחָתוֹ. דַּע, כִּי הַבְּטָחָה בָּעוֹלָם הַזֶּה – שִׁגָּעוֹן. וּבְדֹק הֶעָנָו בְּעֵת כַּעֲסוֹ וּבְרִדְיפַת הַכָּבוֹד וּבִשְׁעַת הַמִּלְחָמָה, וְהָאוֹהֵב - בְּעֵת צָרְךָ אֵלָיו. אֵין חֲסִידוּת כִּירְאָה, וְלֹא יִפִי כְּדַעַת נוֹחָה. הַכֹּל תָּלוּי בַּמַּעֲשֶׂה, כְּמַאֲמַר 'בִּרְצוֹת ה' דַּרְכֵי-אִישׁ גַּם-אוֹיְבָיו יַשְׁלֵם אִתּוֹ'. אֵין רָאוּי לְחָכָם שֶׁיִּשְׂמַח בְּרֹב מָמוֹן, וְלֹא יִדְאַג עַל מְעוּט מָמוֹן. אֶבֶל רָאוּי שֶׁיִּשְׂמַח בְּשִׂכְלוֹ וּבְמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים לִפְנֵי אֱלֹהָיו. מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר - דְּאָגָה שֶׁאֵין לָהּ סוֹף, כִּי אָדָם שֶׁחָשְׁקוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבְתַאֲוָתוֹ, דּוֹמֶה לְכֶלֶב רָעֵב שֶׁמּוֹצֵא עֵצֶם וְלוֹעֵס בִּשְׂנָיו, וּמֵרֹב לַעֲסוֹ יֵצֵא הַדָּם מִפִּיו, וְהוּא מוֹצֵץ הַדָּם, וְחוֹשֵׁב כִּי הוּא מֵהֶעֶצֶם וְהוּא מִדָּמוֹ. פְּרִישׁוּת מִן הָעוֹלָם - מְנוּחָה לַגּוּף, וּמִי שֶׁיִּבְטַח בַּאֵל לֹא יִדְאַג לַחֹסֶרוֹן, טִרְדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה מְשַׁבֶּרֶת הָעֲצָמוֹת וּמְכַלֶּה הַמֹּחַ. וְלָזֶה אָחִי אַל תְּשִׂים דַּאֲגָתְךָ אֶלָּא אַחַר עֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא, אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר שָׂם ה' מִבְטָחוֹ.

יום י"ד [14] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, אַל תֹּאמַר עַל שׁוּם מִצְוָה 'אֶעֱשֶׂה אוֹתָהּ לְמָחָר', כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה יִּוָּלֵד מָחָר. אַל תַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֶרְךָ בָּרַבִּים, כִּי הַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. אִם יָבוֹאוּ עָלֶיךָ יִסּוּרִין - פַּשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשֶׂיךָ, וְאִם לֹא מָצָאתָ - תְּלֵה עֲוֹנְךָ בְּבִטּוּל תּוֹרָתֶךָ, כִּי אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יֶחֱטָא, וְהָשֵׁב עַל לִבְּךָ, וּתְקַבְּלֵם בְּשִׂמְחָה רַבָּה, כִּי עַל יָדָם נִמְחֲלוּ עֲוֹנוֹתֶיךָ. וְדַע כִּי תַּלְמוּד-תּוֹרָה כְּנֶגֶד תַּרְי"ג מִצְוֹת, "וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה", כְּמַאֲמַר נְבִיאֶךָ, אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ, וְשִׂנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ כְּפִי יְכָלְתֶּךָ, שֶׁלֹּא יִמְצֵא פְּסוּל בְּזַרְעָ זַרְעֲךָ. וּנְהֹג בָּהֶם מִנְהַג דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁקִּדְמָה לַתּוֹרָה, אַתָּה וַאֲנָשֵׁי בֵּיתְךָ. וְכָל עִקְּשׁוּת הַרְחֵק מִמְּךָ. בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן תַּרְבֶּה אֱמוּנָתֶךָ. וּזְכֹר יוֹם מִיתָתֶךָ, וּמִשֶּׁקֶר הַרְחֵק מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ. אַל תִּיגַע בְּמָמוֹן שֶׁאֵינוֹ מָמוֹנֶךָ, שֶׁל כָּל בְּרִיָּה בֵּין יִשְׂרָאֵל בֵּין גּוֹי, שֶׁסְּתָם כָּתוּב 'לֹא תִגְנֹב'. שְׁמֹר מִצְוַת אֱלֹהֶיךָ. וּכְתִיב "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא", כִּי גָּדוֹל עֹנֶשׁ עֲוֹנוֹת אֵלּוּ שֶׁהַזְכַּרְתִּיךָ, וּבְכָל דְּרָכֶיךָ תְּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ, וְאָז תִּזְכֶּה לְשֵׁם טוֹב וְכָל הָעָם יִשְׂבְּחוּךָ, וְהֵם יִלְמְדוּ מִמַּעֲשֶׂיךָ, וְיֹאמְרוּ 'אַשְׁרֵי יוֹלַדְתֶּךָ'. וְתִנָּשֵׂא מַעֲלָה וּמַדְרֵגָה וּקְדֻשָּׁה לְבוֹרְאֶךָ. וְתִהְיֶה עָלוּב מִכָּל אָדָם, וַאֲפִלּוּ עִם בְּנֵי בֵיתֶךָ, וְיִרְאַת שָׁמַיִם תִּקְבַּע בְּלִבֶּךָ, כִּי אֱלֹהִים בּוֹחֵן כְּלָיוֹתֶיךָ, אֲשֶׁר עֵינָיו פְּקוּחוֹת עַל כָּל דְּרָכֶיךָ, וְלֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וּבֵית רֵעֶךָ, וְלֹא תִשְׁנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ, וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ, וְלֹא תַעֲלֶה קִנְאַת אָדָם עַל לִבֶּךָ, וּבְרַח מִן הַשְּׁרָרָה וְהַכָּבוֹד, שֶׁיַּאֲרִיכוּן יָמֶיךָ, בִּזְכוּת אֲבוֹתֶיךָ, שֶׁיְּקַבֵּל ה' אֶת תְּחִנּוֹתֶיךָ, שֶׁלֹּא יַחְזְרוּ בְּיָד רֵיקָם תְּפִלָּתְךָ.

יום ט"ו [15] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, כַּבֵּד אֶת ה' מֵהוֹנְךָ מַה שֶּׁחָנָנְךָ, וְאַל יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ לְהוֹצָאוֹת שַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב בְּכָל הַצָּרֶךָ, כְּמַאֲמַר "הַשְׁלֵךְ עַל ה' יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ", וְכַבְּדֵהוּ בִּלְבוּשׁ וּנְקִיּוּת הַגּוּף וּנְקִיּוּת הַמָּקוֹם, שֶׁבּוֹרְאֲךָ הוּא אֶשְׁפִּיזְךָ, וּלְהִתְעַנֵּג בָּהֶם בָּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּבְלִמּוּד תּוֹרָה וּתְפִלָּה עִם שְׁכֵנֶךָ. לַעֲרֹךְ שֻׁלְחָן וְלֶחֶם וְיַיִן וְנֵרוֹת שֶׁהִדְלִיקָה אִשְׁתֶּךָ, וְתֵשֵׁב בְּנַחַת וּבְשַׁלְוָה עִם אַנְשֵׁי בֵיתֶךָ, וְתָרִים קוֹלְךָ לְשׁוֹרֵר וּלְזַמֵּר לְשֵׁם קוֹנֶךָ, וּמַלְאֲכֵי שָׁלוֹם הַבָּאִים עִמְּךָ וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ וּמְשַׁפְּחָתְךָ, וּמְחַלְּקִים שֶׁפַע וּבְרָכָה לְכָל שֵׁשֶׁת יְמֵי מַעֲשֶׂךָ, כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁיֵּשׁ שָׁלוֹם וְאַהֲבָה בֵּינְךָ לְבֵין אִשְׁתְּךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וְיָדַעְתָּ כִּי-שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וּפָקַדְתָּ נָוְךָ". וְאָז אוֹמְרִים: יְהֵא רַעֲוָא שֶׁיִּהְיֶה כֵּן כָּל שַׁבְּתוֹת קָדְשֶׁךָ, וְהוּא יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבֶּךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ". וּתְמַלֵּא מִפֵּרוֹת וּמְגָדִים וִירָקוֹת שֻׁלְחָנֶךָ, כְּפִי הַשָּׂגַת יָדֶיךָ, וְאַל תִּדְאַג מַה שֶּׁהִלְוִיתָ מֵאָחִיךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "לְוֹוֹ עָלַי וַאֲנִי פּוֹרֵעַ" מַה שֶּׁצִּוִּיתִיךָ, כְּמוֹ שֶׁקִּיֵּם לְיוֹסֵף מוֹקִיר שָׁבִי [=שַׁבָּת] חֲסִידֶךָ, הִתְעַנֵּג בְּדֶשֶׁן וְטוֹב בְּשַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדֶיךָ. אָחִי, אַל תִּפְחַד וּשְׁמֹר

שַׁבָּתְךָ וּמוֹעֲדֶךָ כַּדִּין וְכַהֲלָכָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, כְּדֵי שֶׁתִּזְכֶּה לִמְנוּחָתֶךָ, בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ. תָּשֵׁב אוֹתִיּוֹת שַׁבָּת 'אִם יִשְׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת כְּהִלְכָתָן – מִיָּד הֵן נִגָּאָלִין' וְזוֹכִין לִרְאוֹת פְּנֵי מָשִׁי"ח - רָאשֵׁי תֵּבוֹת: שַׁבָּת מוֹעֵד יום-טוב חֹדֶשׁ. וּבְזכוּת שְׁמִירַת שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ יָבוֹא בִּמְהֵרָה מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ.

יוֹם ט"ז [16] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, הִתְוַדֵּה בְּכָל לַיְלָה קֹדֶם שֶׁתִּישָׁן, חוּץ מִלֵּילֵי שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב שֶׁאָסוּר לְהִתְוַדּוֹת. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁבָּזֶה תִּנָּצֵל מִקֶּרִי, כְּמַאֲמַר "וְשָׁבַע לַיְלִין בַּל-יִפְקֶד רָע", אֵין 'רַע' אֶלָּא קֶרִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה'". וְעָוֹן זֶה בָּא מִכַּמָּה סִבּוֹת: מִי שֶׁפּוֹגֵם פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ בְּנִבּוּל וְלָשׁוֹן הָרַע וְשֶׁקֶר וּשְׁבוּעַת שָׁוְא וּבְרָכָה לְבַטָּלָה, וּמְגַלֶּה רָזֵי תּוֹרָה לְמִי שֶׁאֵינוֹ הָגוּן, וּמְקַלֵּל בְּהַזְכָּרַת ה', וְאֵינוֹ נִזְהָר בַּעֲנִיַּת אָמֵן, וְהַמְסְתַּכֵּל בְּנָשִׁים, וְהַמִּסְתַּכֵּל בְּעוֹפוֹת וּבִבְהֵמוֹת כְּשֶׁנִּזְקָקִין. יֵשׁ מֵרִבּוּי הָאֲכִילָה וּשְׁתִיַּת יַיִן. יֵשׁ מִי שֶׁיֵּשׁ בְּחֶדֶר לְבַדּוֹ, [אין לומר שם זה בפה:] לִילִי"ת שׁוֹלֶטֶת בּוֹ, יֵשׁ מִי שֶׁמַּרְבֶּה בְּדָאָגָה וְעַצְבוּת עַל הֶבְלֵי עוֹלָם הַזֶּה. יֵשׁ מֵרֹב טֹרַח, יֵשׁ מִסִּבַּת קֹר, יֵשׁ מֵחֲמִימוּת שֶׁכֶּסֶת נוֹתֵן עַל רַגְלָיו, יֵשׁ שֶׁשּׁוֹכֵב אַפְּרַקְדָּן, שֶׁפָּנָיו לְמַעְלָה, וְאֵינוֹ שׁוֹכֵב עַל צִדּוֹ. יֵשׁ מֵחֲמַת הַפַּחַד. כָּל אֵלּוּ גּוֹרְמִים לַעָוֹן קֶרִי. אֲבָל זֶרַע לְבַטָּלָה הוּא בְּמַזִּיד שֶׁמֵּבִיא עַצְמוֹ לִידֵי קִשּׁוּי וּמוֹצִיא זֶרַע. כָּל אֵלּוּ אִם נִכְתַּב עָנְשָׁם מִי יָכוֹל לַעֲמֹד, כְּמַאֲמַר "אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יָהּ ה' מִי יַעֲמֹד", שֶׁמַּאֲרִיךְ גָּלוּת יִשְׂרָאֵל. וּבְיַד הַחִיצוֹנִים מוֹסֵר נִשְׁמָתוֹ חְלִילָה וְחַס אֵינוֹ זוֹכֶה לִרְאוֹת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, וְדַיָּנִין אוֹתוֹ בְּצוֹאָה רוֹתַחַת וְנִקְרָא שׁוֹפֵךְ דָּמִים וּמַעֲלִים עָלָיו שֶׁהָרַג יְלָדָיו, וְנִקְרָא רַע לַמָּקוֹם וְלַבְּרִיּוֹת, וְיָבוֹא בַּר מִינָן לִידֵי עֲנִיּוּת.

כָּל אֵלּוּ הָעוֹנְשִׁים אִם לֹא שָׁב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. אֲבָל אֵין לְךָ דָּבָר הָעוֹמֵד לִפְנֵי הַתְּשׁוּבָה כִּי יְמִינוֹ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים. וְהַתִּקּוּן הוּא: אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ כָּל מִי שֶׁיָּכוֹל לְהִתְעַנּוֹת שָׁבוּעַ שֶׁיַּעֲלֶה לס"ה אֶלֶף תַּעֲנִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּסֵפֶר 'עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת', וְיוֹעִיל לוֹ לְכָל מִינֵי תְּשׁוּבָה. אוֹ הַפְסָקָה ג' יָמִים אוֹ שְׁנֵי יָמִים. וְאִם לֹא יָכוֹל, יִתְעַנֶּה פ"ד תַּעֲנִיּוֹת מְפֻזָּרוֹת בְּשׁוֹבְבֵי"ם בְּחֶבְרַת שֶׁתְּפִים, וְאִם לֹא יָכוֹל - יִפְדֶּה תַּעֲנִיתוֹ בָּזֶה שֶׁיִּתֵּן מָעוֹת לְאִישׁ אַחֵר שֶׁיִּתְעַנֶּה בְּמְקוֹמוֹ. וְיִטְבֹּל בְּמִקְוֶה בְּאוֹתוֹ יוֹם וּבְיוֹם שֶׁמִּתְעַנֶּה. וְיַרְבֶּה בִּצְדָקָה. וְיִשְׁתַּדֵּל שֶׁיַּעֲלֶה לְסֵפֶר-תּוֹרָה וְיֹאמַר 'בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ', וְיִהְיֶה גַּבַּאי לַעֲנִיִּים, וְיִתְמֹךְ בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים וְתַלְמוּד-תּוֹרָה וְיִטְרַח בְּצָרְכֵי שַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב וַאֲפִלּוּ מַצָּה וְהַגְעָלָה בְּזַעָה. וְיִקְרָא בְּכָל יוֹם י"ח פְּרָקִים מִשְׁנָיוֹת בְּנְעִימָה. וְיִהְיֶה מַעֲשָׂרָה רְאשׁוֹנִים. וְיִזָּהֵר בַּעֲנִיַּת אֲמֵנִים. וְיִזָּהֵר בְּטָלִית קָטָן וְצִיצִית וּתְפִלִּין. וְיִזָּהֵר בִּקְרִיאַת-שְׁמַע בְּעוֹנָתָהּ. וְיֹאמַר בְּכָל יוֹם ד' מִזְמוֹרִים רְאשׁוֹנִים

שֶׁל תְּהִלִּים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שַׁ"י תֵּבוֹת כְּמִנְיַן קָר"י. וְיִבְחַר בְּמִדַּת הָעֲנָוָה. וְיֹאכַל מִשִּׁיּוּרֵי 'הַמּוֹצִיא' מַה שֶּׁנִּשְׁאַר. וְיכַוֵּן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשָׁעַת תְּקִיעַת שׁוֹפָר. וְאִם תַּשִּׂיג יָדוֹ, יְגַדֵּל יְתוֹמִים בְּבֵיתוֹ. וְיִקְרָא שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם בְּטָעֲמִים. וְיִזָּהֵר בִּקְרִיאַת תְּהִלִּים וְשִׁירַת הַיָּם בְּכַוָּנָה. כָּל הַדְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים יָפִים לְתִקּוּן קְרִי. וְיִזָּהֵר שֶׁלֹּא יָבוֹא עוֹד לִידֵי קֶרִי, וְיִהְיֶה יָקָר שְׁמוֹ, וּבָזֶה יִמָּחֲלוּ עֲוֹנוֹתָיו. וְנִזְכֶּה לְבִיאַת הַגּוֹאֵל וְיִתַּקֵּן יְסוֹד הָעוֹלָם, "וַעֲשֵׂה טוֹב שְׁכָן אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה" וַה' יִהְיֶה בְּעֶזְרוֹ וְלֹא יָמוּשׁוּ מִזַּרְעוֹ וּמִזֶּרַע זַרְעוֹ עַד עוֹלָם.

יוֹם י"ז [17] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, מַעֲלַת הַטְּבִילָה בְּמִקְוֶה מ' סְאָה, הִיא תּוֹעֶלֶת גְּדוֹלָה לְכָל מִינֵי עֲוֹנוֹת, הִיא טַהֲרַת הַלֵּב וְהַנֶּפֶשׁ וַעֲזִיבַת הַחֵטְא, וּבִפְרָט לַעֲוֹן קְרִי וְשִׁכְבַת זֶרַע לְבַטָּלָה שֶׁהִזְכַּרְנוּ, וַעֲוֹן הַכַּעַס וְהַגַּאֲוָה. וְאֵין דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁגּוֹרֵם קְדֻשַּׁת הַנְּשָׁמָה עִם הַגּוּף וּמַעֲבִיר עֲוֹנוֹת מֵעַל מֻצָּח כְּמוֹ הַטְּבִילָה, וְכָל שֶׁכֵּן בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְגַם שַׁבָּת בַּבֹּקֶר, כְּמַאֲמַר הָאֲרי"י זַ"ל. כִּי עַל יְדֵי הַטְּבִילָה תִּתְעַלֶּה נֶפֶשׁ הָאָדָם לְמַעְלָה מָקוֹם הָעֶלְיוֹן וְטוֹבְלִין נַפְשׁוֹ וְרוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ בִּנְהַר דִּינוּר, וְנִקְרָא 'יִשְׂרָאֵל' וּמְקֹרָב הַגְּאֻלָּה, כְּמַאֲמַר "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה' מוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת צָרָה", פּוּק וְחָזֵי [= צֵא וּרְאֵה] כַּמָּה גְּדוֹלָה מַעֲלַת הַטְּבִילָה, כִּי הַגֵּר אֵינוֹ נִכְנָס בְּדַת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל יְדֵי הַטְּבִילָה. וְטֻמְאַת הַנִּדָּה, שֶׁאֶלֶ"ף וְק"ך מִינֵי טֻמְאוֹת תְּלוּיִים בָּהּ, שֶׁאֵין טֻמְאָה בָּעוֹלָם כְּטֻמְאַת הַנִּדָּה, וְעַל יְדֵי הַטְּבִילָה נִטְהֶרֶת. וְלָמָּה מ' סְאָה? כְּדֵי לְשַׁבֵּר קְלִפַּת סָמֶ"ךְ-מֵ"ם. וְאִיתָא בְּ'מְגַלַּה עֲמֻקוֹת' תתק"ס לוֹגִין שְׁעוּר מִקְוֶה כְּנֶגֶד מִשְׁקַל לוּחוֹת שֶׁהֵם מ' סְאָה, כְּנֶגֶד יְצִירַת הַוָּלָד לְמ' יוֹם שֶׁהֵם תתק"ס שָׁעוֹת, וּכְנֶגֶד מִשָּׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁהָיָה בָּהָר מ' יוֹם, שֶׁהֵם תתק"ס שָׁעוֹת. וּמִקְוֶה אוֹתִיּוֹת "קוּמָה ה' וְיָפוּצוּ אוֹיְבֶיךָ" דְּהַיְנוּ סָמֶ"ךְ-מֵ"ם. וְאוֹתִיּוֹת ק"מ ו"ה, שֵׁם י"ה בְּו"ה מִתְחַבֵּר עַל יְדֵי טְבִילָה. מִקְוֶה - גימטריא קנ"א מִלּוּי אֶהְיֶ"ה בְּהֵהִי"ן (אָלֶ"ף הֵ"ה יוֹ"ד הֵ"ה). וְעַל יְדֵי טְבִילָה יִהְיֶה לְאָדָם לֵב חָדָשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "לֵב טָהוֹר בְּרָא" – רָאשֵׁי תֵּבוֹת טָבַ"ל – סוֹפֵי תֵּבוֹת בְּאֵ"ר. בְּאֵר-מַרְיָם יִמְצָא בָּהּ רְפוּאָה לְאֵבָרָיו. בְּאֵר – אוֹתִיּוֹת אֵבֶר. וְ"רוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ" - רָאשֵׁי תֵּבוֹת חָרוֹ"ן - סוֹפֵי תֵּבוֹת נָחָ"שׁ, שֶׁיִּכָּנַע חָרוֹן אַף וּקְלִפָּה נָחָשׁ. "בְּקִרְבִּי" - גִּימַטְרִיָּא שַׁדַּ"י, יָאִיר שַׁדַּ"י וְיִבְרְחוּ סִטְרָא-אָחֳרָא, וְכֵן כָּתַב הָרַב ר"ח דַּף קל"ג בְּאֹרֶךְ עַל עִנְיַן הַטְּבִילָה. וְכָל זֶה מִי שֶׁיָּכוֹל לִטְבֹּל אָמְרִינַן, וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לִטְבֹּל - דֵּי לוֹ בְּט' קַבִּין מַיִם אֲפִלּוּ חַמִּין, שֶׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא, כָּל הַשּׁוֹפֵךְ עָלָיו ט' קַבִּין מַיִם כְּאִלּוּ טָבוּל בְּכָל מֵימֵי בְּרֵאשִׁית, וְרַחֲמָנָא לִבָּא בָּעֵי. וְגַם מוֹעִיל לְכַעַס, כִּי מִקְוֶה גִּימַטְרִיָּא כַּעַס עִם הַכּוֹלֵל, כְּמוֹ שֶׁמּוֹעִיל צִיצִית לְכַעַס, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּנָף" – גִּימַטְרִיָּא כַּעַס, טַלִּית קָטָן שֶׁמַּנִּיחַ בְּחֵיקוֹ וְנוֹשֵׁק בִּקְרִיאַת שְׁמַע – כְּאִלּוּ טָבַל בְּמִקְוֶה.

יום י"ח [18] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, אַל תִּדְמֶה לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם שֶׁמְּאַבְּדִים כָּל זְמַנָּם בִּשְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ בְּסִפּוּר עִנְיְנֵי עוֹלָם-הַזֶּה הֶבֶל הֲבָלִים, וְכַמָּה רָעוֹת גּוֹרְמִים, שֶׁמַּפְסִיקִים שֶׁפַע וְטוּבָה לְקַהֲלָךְ וְטוֹבַת עוֹלָמְךָ, מְהַפְּכִים שֶׁפַע לְפֶשַׁע-יַעֲקֹב, כָּל זֹאת מִעַט מְעַט מְשַׂחֲקִים בְּקַבָּיוֹת. לָכֵן הִזָּהֵר אַתָּה פֶּן תִּתְחַבֵּר לְאַנְשֵׁי רֶשַׁע וְתִשְׂכַּח אֵל מְחוֹלְלֶךָ, וְתַעֲזֹב אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ. אַךְ בְּכָל יוֹם, בְּיִרְאַת ה' וּבַתּוֹרָה יֶהְגֶּה לִבֶּךָ, וְאַל תַּחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ, כִּי זֶה הוּא עִקַּר בִּיאָתְךָ לָעוֹלָם. וְאַל תַּעֲזֹב רֵעַ אָבִיךָ, אֶלָּא הִתְבּוֹנֵן בְּהַשְׁגָּחַת הַבּוֹרֵא וְיֵעָרֵב לְךָ, וְתַגִּיעַ לִרוֹמְמוּת הַיִּרְאָה בְּכָל לִבָּךְ, בִּרְאוֹתְךָ כַּמָּה אֲלָפִים שֶׁמֵּתִים בְּכָל יוֹם, וְכַמָּה נוֹלָדִים, כַּמָּה שְׂמֵחִים, כַּמָּה עֲצֵבִים, כָּל אֶחָד בְּהַנְהָגָה אַחַת, וְהוּא מַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּכָל רֶגַע. וְהִתְבּוֹנֵן וְהִכּוֹנֵן בְּפֹעַל ה' בַּיָּם וּבַיַּבָּשָׁה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם-לִבְרָכָה בְּמַסֶּכֶת בַּתְרָא. וְיִרְאוּ עֵינֶיךָ בַּגַּלְגַּלִּים וּבַכּוֹכָבִים וְחַמָּה וּלְבָנָה מְאוֹרֹתֶיךָ, וּמִגְדְּלוֹת הָעֻבָּד – גְּדֻלַּת הָאָדוֹן נוֹדַעַת כְּפִי חָכְמָתֶךָ, וְאָז תֶּעֱרַב לְךָ כָּל מִדָּה טוֹבָה וְיִקַּל טִרְחֶךָ. וֶהֱיֵה טוֹב עִם הַבְּרִיּוֹת וְתָמִים עִם אֱלֹהֶיךָ. הִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ בֵּינוֹנִי כָּל יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ, וְאַל תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַקְּצָווֹת, כִּי כָּל הַקְּצָווֹת רָעוֹת וּמְבַלְבְּלוֹת דֵּעוֹת, וְיִכְבַּד עָלֶךָ. וְתִתֵּן תְּרוּפָה וּתְעָלָה לְכָל מַכּוֹתֶיךָ, רַק לְעִנְיַן הַכַּעַס וְהַגַּאֲוָה מַתִּישִׁים חֵילֶךָ, וּמֵהֶם לֹא מִינֵיהּ וְלֹא מִקְצָתֵהּ. וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ, וְהָיֶה קָדוֹשׁ מַחֲנֶךָ, לֹא תִּשְׁלֹט רָעָה בְּךָ לְאַחַר מִיתָתֶךָ, וְתִזְכֶּה לַטּוֹב הַצָּפוּן לְךָ וְלִשְׁנֵי כְּתָרֶיךָ.

יום י"ט [19] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, תִּדְבַּק בָּאֱמוּנָה כִּי דֶּרֶךְ אֱמוּנָה אֵין כְּמוֹהוּ, כְּמַאֲמַר "וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה" רוֹצֶה לוֹמַר - בִּזְכוּת אֱמוּנָה יִחְיוּ הַמֵּתִים, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד "בְּטַח בַּה' וַעֲשֵׂה-טוֹב שְׁכָן-אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה". אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בְּדֶרֶךְ רֶמֶז: 'מִי שֶׁלֹּא אָמַר אֱמֶת וְיַצִּיב שַׁחֲרִית וֶאֱמֶת וֶאֱמוּנָה עַרְבִית לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ'. וְעוֹד נִתְיב הַתְּבוּנָה יְהֵיֶה לְךָ לְמָנָה, תֵּן שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לָאֵל יִתְבָּרַךְ שֶׁחָנַן לְךָ דַּעַת וְחָכְמָה, וְאַל יַטְעֶךָ יִצְרְךָ שֶׁהֶעְשֵׁר וְהַכָּבוֹד מַנִּיחַ לְךָ לָעוֹלָם הַבָּא. וְאַל יְסִיתְךָ בַּעֲצָתוֹ וּמְלִיצָתוֹ, כִּי אֹהֲבֵי עָשִׁיר הֵם רַבִּים וְסוֹבְבִים אוֹתוֹ. דַּע שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ-הוּא זָן וּמְפַרְנֵס הַכֹּל בְּעִתּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ". כָּל הֶנָּאוֹת עוֹלָם הַזֶּה כְּרֶגַע קָטָן, וְאַל תְּמִיר בְּעוֹלָם-עוֹבֵר עוֹלָם-עוֹמֵד, וְעוֹלָם הַבָּא אֵין לוֹ תְּמוּרָה, וְעִמּוֹ שׁוֹרֶה נְהוֹרָא [= וְעִמּוֹ שׁוֹרֶה הָאוֹר], וְעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא עוֹלָם הָעֲבוֹדָה לַתּוֹרָה וְלַתְּעוּדָה, וְזוֹ תִּפְאֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה. וְעוֹלָם הַבָּא – לִגְמֹל לְמִי שֶׁקִּיֵּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, אֲשֶׁרֵי לְמִי שֶׁגּוּפוֹ וְנִשְׁמָתוֹ מִפְּנִינִים יִקָּרֶה, אֲשֶׁר תַּחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד מְחִיצָתוֹ וּמְנוּחָתוֹ שָׁמָּה, כִּי בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה תּוֹרָה הַנְּעִימָה וּבְיוֹם דִּין הַנּוֹרָא לֹא יִהְיֶה לוֹ כְּלִמָּה,

אֲשֶׁר בְּחַיָּיו דָּבַק בַּיהוָה וּבָאֱמוּנָה, וְעַל זֶה תָּנוּחַ נַפְשׁוֹ בְּהַשְׁקֵט וּבְשַׁלְוָה, וְנוֹתְנִים לָהּ פְּרִי יָדֶיהָ וּמַעֲשֶׂיהָ. וְיִזָּכֵר, כִּי אַחַר פְּטִירָתוֹ מַשְׁלִיכִים אֶבֶן אַחֲרֶיהָ. אֶלָּא, כָּל מַה שֶּׁמּוֹלִיךְ עִמּוֹ לְכַסְפּוֹ וּלְסַחְרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי טוֹב סַחְרָהּ מִסְּחַר-כֶּסֶף".

יוֹם כ' [20] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, הִזָּהֵר כָּל יוֹם וְיוֹם בְּמֵאָה בְּרָכוֹת, שֶׁתִּנָּצֵל מִצ"ח קְלָלוֹת וְ"גַם כָּל חֹלִי וְכָל מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב" בְּסִפְרְךָ, וְתַשְׂכִּילִים סִימָן צַדִּי"ק: צ - תִּשְׁעִים אֲמִּים, ד' – אַרְבַּע קְדֻשׁוֹת, י' – עֲשָׂרָה קְדִישִׁים, ק' – מֵאָה בְּרָכוֹת. חַכְמֵי הַמַּדָּע רְמָזוּךָ, וְהָעִקָּר הִיא כַּוָּנָתְךָ, בַּעֲנִיַּת אֲמִּים בְּכָל כֹּחֶךָ, אָז יִמְחוּ כָּל עֲוֹנוֹתֶיךָ. וְיִקְרַע רֹעַ גְּזַר דִּינֶךָ, וְתִזְכֶּה שֶׁתִּכָּנֵס לְגַן-עֵדֶן וְיִפְתְּחוּ שְׁעָרָיו לְפָנֶיךָ, וְאֵין שׁוֹמֵר יָכוֹל לִמְנֹעַ אוֹתְךָ בְּלֶכְתֶּךָ. אִם כֵּן, תִּשְׁמַע מִמֶּנִּי: בְּשֶׁלֹּשׁ תְּפִלּוֹת הָרֵם קוֹלְךָ, אֲשֶׁר תִּקְּנוּ אֲבוֹת אֲבוֹתֶיךָ, וּבִפְרָט בִּבְרָכַת הַנֶּהֱנִין בְּקוֹל רָם בָּרֵךְ לְשֵׁם אֱלֹהֶיךָ בְּכַוָּנַת לִבְּךָ, אָז נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ הִתְעַנִּיתָ כָּל יָמֶיךָ, 'עַנִּית' הוּא לְשׁוֹן 'תַּעֲנִית' וְ'עִנּוּי'. רַק אִם תְּכַוֵּן בְּתִקּוּן נִיצוֹצוֹת מִן הַקְּלִפּוֹת אֶל הֵיכַל קָדְשֶׁךָ, וְאָז תִּזְכֶּה לְרֵזֵי תּוֹרָתְךָ אֲשֶׁר קִבָּלָה נִשְׁמָתֶךָ, וְתִגְדַּל לִפְנֵי כָּל הַבְּרִיּוֹת מַעֲלָתֶךָ, תִּשְׁמַח כִּי זֶהוּ הַתַּכְלִית לְכָל עֲבוֹדָתֶךָ, וְאַל תְּהִי חָכְמָתְךָ רַבָּה עַל מַעֲשֶׂיךָ, שֶׁמָּא תִּדְמֶה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה, אֶלָּא יִשֵּׁר דְּרָכֶיךָ. אַךְ אָחִי, שְׁמַע בְּקוֹלִי אִיעָצְךָ וְיִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּךְ, כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם אֲבוֹתֶיךָ, שֶׁלֹּא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָ, כִּי בִּיצִירָתְךָ נָתַן ה' הַבְּחִירָה בְּיָדֶיךָ, אִם טוֹב וְאִם רַע אֲשֶׁר תֶּאֱוֶה נַפְשֶׁךָ, וְאֵין אִישׁ שֶׁמּוֹנְעֶךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע". וְהוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתֶךָ, וּמִבְּאֵר שַׁחַת תַּצִּיל אֶת נַפְשֶׁךָ. תִּקְבַּע עִתִּים לַתּוֹרָה וְיִבָּנֶה בֵּית עוֹלָמֶךָ, וְאַל תְּאַבֵּד יָמֶיךָ בְּסִפּוּרִים אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּךָ, פֶּן תִּכָּשֵׁל בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ, וְאָז לֹא תִּרְאֶה פְּנֵי אָבִיךָ וְאִמֶּךָ, זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ 'עֲטֶרֶת רֹאשֶׁךָ', וְיִחְיוּ מֵתֶיךָ.

יוֹם כ"א [21] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, יִסַּר בִּנְךָ כִּי יֵשׁ תִּקְוָה, וְאֶל הֲמִיתוֹ אַל תִּשָּׂא נַפְשֶׁךָ. אַל תְּהִי כַּאֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם שָׂמִים עַל לֵב לְהוֹכִיחַ אֶת בְּנֵיהֶם וְהֵם חוֹשְׁבִים שֶׁאוֹהֲבִים אוֹתָם, וְאַדְרַבָּא – הֵם שׂוֹנְאִים אוֹתָם וְעוֹבְרִים עַל דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו-הַשָּׁלוֹם – "חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ וְאֹהֲבוֹ שִׁחֲרוֹ מוּסָר". הַקָּטָן, מִשֶּׁעָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל לְהָבִין גְּעָרָה – אָבִיו וְאִמּוֹ חַיָּבִים לִגְעֹר בּוֹ אִם עוֹשֶׂה אֵיזֶה דָּבָר שֶׁלֹּא כַּהֶגֶן. וְעַתָּה בַּזְּמַן הַזֶּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים לֹא דַּי שֶׁאֵינָם גּוֹעֲרִים בּוֹ, אֶלָּא שְׁמֵחִים וּמִתְפָּאֲרִים עַל חָכְמַת הַיֶּלֶד שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָרַע, וּמְלַמְּדִים אוֹתוֹ לְקַלֵּל וּלְדַבֵּר דְּבָרִים רָעִים, וּמְמַלְּאִים רְצוֹן הַקָּטָן, הֵן בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, הֵן בִּשְׁאָר דְּבָרִים. וְנוֹתְנִים בְּיָדוֹ סֵפֶר

לְשַׂחֵק בּוֹ, וְקוֹרֵעַ סִפְרֵי קֹדֶשׁ. וְזֶה עָוֹן פְּלִילִי! הֵם עוֹשִׂים בִּזָּיוֹן בְּסִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ! אֵינָם מַשְׁגִּיחִים – עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה בֶּן שְׁמוֹנָה אוֹ תֵּשַׁע שָׁנִים, וְאָז רוֹצִים לְתַקֵּן אֲשֶׁר עִוְּתוּ – אֵינָם יְכוֹלִים עוֹד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לְתִקֵּן", כִּי הַנַּעַר מְבַקֵּשׁ לִמּוּדוֹ, וְאִם לֹא יַעֲשׂוּ רְצוֹנוֹ – אָז יְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ. וּמִי גָּרַם כָּל אֵלּוּ? אָב וָאֵם, שֶׁרַחֲמָנוּת שֶׁלָּהֶם לֹא לְשֵׁם-שָׁמַיִם הָיְתָה, וְאַדְרַבָּה – רַחֲמָנוּת נֶהְפְּכָה לְשִׂנְאָה וְאַכְזָרִיּוּת, וְאֵין לָהֶם יְכֹלֶת לְיַסֵּר אוֹתוֹ. וְאִם אֶחָד יִשְׁאַל אוֹתָם: 'מַדּוּעַ אַתֶּם מוֹנְעִים מוּסָר מִן הַיֶּלֶד?', מְשִׁיבִים: 'הַזְּמַן אֵינוֹ טוֹב', 'יֵשׁ קְרִירוּת', 'יֵשׁ חֲמִימוּת', 'יֵשׁ חוֹלְאִים', וְ'יֵשׁ מַחֲלַת אֲבַעְבּוּעוֹת', וְ'יֵשׁ כְּאֵב רֹאשׁ'. וּמִסִּבָּה זֹאת אֵינָם מְקַיְּמִים כִּבּוּד אָב וָאֵם וְעוֹבְרִים עַל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת! עָוֹן תְּלוּי בְּצַוָּארָם – הֵם הִמְרִידוּ אוֹתָם – כְּמִי שֶׁמְּחַדֵּד סַכִּין וְנוֹתֵן בְּיַד שׁוֹנְאוֹ לַהֲרֹג אוֹתוֹ, כְּמַאֲמַר: "אוֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ". וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ: "אֻוֶּלֶת קְשׁוּרָה בְלֶב-נָעַר – שֵׁבֶט מוּסָר יַרְחִיקֶנָּה מִמֶּנּוּ", וְכָתוּב: "חֲנֹךְ לַנַּעַר עַל-פִּי דַרְכּוֹ – גַּם כִּי יַזְקִין לֹא יָסוּר מִמֶּנָּה". הַרְבֵּה פְּסוּקִים נֶאֱמְרוּ עַל מוּסַר הַנַּעַר אִם אֵינוֹ מֻרְגָּל בְּמוֹרָא וּבְמוּסָר מִקְּטַנּוּתוֹ, גַּם לְאַחַר שֶׁיִּגְדַּל – לֹא יַחֲלֹק מוֹרָא וְכָבוֹד, לֹא לְאָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְלֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ. וְאֵיךְ יִזְכֶּה לְאֹרֶךְ יָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "כַּבֵּד אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ". וְכָל זֶה צָרִיךְ יִשּׁוּב דַּעַת וְשֵׂכֶל טוֹב, שֶׁתְּחִלַּת הַכֹּל יְדַבֵּר עַל לֵב אִמּוֹ בְּנַחַת, שֶׁיְּקַבֵּל מִמֶּנָּה. אֶלָּא מְעַט מְעַט יִגְעַר בּוֹ, וְיַצִּיל נַפְשׁוֹ מִיַּד שְׁאוֹל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים", וְנֶאֱמַר: "הוֹכֵחַ לְחָכָם - וְיֶאֱהָבֶךָּ וגו'".

יוֹם כ"ב [22] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, הִשָּׁמֵר בְּמַה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: 'אַל יַטִּיל אָדָם אֵימָה יְתֵירָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ'. וְדַע בֶּאֱמֶת בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם רָגָז וְכַעַס – שָׁם הַמַּזִּיקִין מוּכָנִים לְהַזִּיק. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַצִּילֵנוּ מִכָּל רַע, וּבִפְרָט – הַמַּכָּה בְּכַעַס, מַכַּת מַגֵּפָה מִתְדַּבֶּקֶת עִם הַמַּכָּה הַהִיא. וְלָכֵן כָּל אָדָם יִהְיֶה מוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ, וְיִזָּהֵר מִן הַכַּעַס מְאֹד. וְאִם צָרִיךְ לְהַטִּיל מוֹרָא עַל בְּנֵי בֵיתוֹ – יַרְאֶה עַצְמוֹ כְּמִי שֶׁכּוֹעֵס, אֲבָל דַּעְתּוֹ תִּהְיֶה מְיֻשֶּׁבֶת עָלָיו. וְיִזָּהֵר שֶׁלֹּא יְקַלֵּל אֶת אִשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ, שֶׁזּוֹמֶה לְמִי שֶׁזּוֹרֵק אֶבֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְמִי יַכֶּה – וּפִתְאֹם יַכֶּה לְמִי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַכּוֹת. וְכֵן אָסוּר לְהַכּוֹת אִשְׁתּוֹ, שֶׁהִיא כְּגוּפוֹ! דַּי לַנָּשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן צַעַר הֵרָיוֹן וְלֵדָה וְצַעַר גִּדּוּל בָּנִים, וְעָלֶיהָן מָטֶל עֹל צָרְכֵי הַבַּיִת, וְאֵין רְאוּי לְצַעֲרָן יוֹתֵר עַל מַה שֶּׁיֵּשׁ לָהֶן כְּבָר. וְאִם הִיא עוֹשָׂה דָּבָר שֶׁאֵינוֹ יָשָׁר בְּעֵינֵי בַּעֲלָהּ, יֹאמַר לָהּ בִּדְבָרִים רַכִּים שֶׁמּוֹשְׁכִין אֶת הַלֵּב, וְלֹא מוֹעִיל בְּהַכְאָה וּבְקִלְלָה, כִּי אִשְׁתּוֹ כְּגוּפוֹ! וְאִם הִיא מְקַלֶּלֶת אֶת הַמְּשָׁרֶתֶת אוֹ אֶת בְּנֵי הַבַּיִת – יִגְעַר בָּהּ, שֶׁלֹּא יְהֵא פִּיהָ מֻרְגָּל בִּקְלָלָה. וְלֹא תִּהְיֶה נַדְרָנִית, לְפִי שֶׁהַשָּׂטָן מְקַטְרֵג

בְּשָׁעַת הַסַּכָּנָה. וְה' יַצִּילֵנוּ מִכָּל קְלָלוֹת וּמִשָּׁעוֹת רָעוֹת, וְיִקַּיֵּם בָּנוּ כָּל הַבְּרָכוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה. בִּזְכוּת נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת - נִגָּאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וּבִזְכוּת נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת – עֲתִידִין לְהִגָּאֵל, שֶׁמַּדְרִיכוֹת וּמַנְהִיגוֹת בְּנֵיהֶן לְתוֹרָה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְאֵינָן מַנִּיחוֹת שֶׁיֵּצֵא לְתַרְבּוּת רָעָה. וְיֵשׁ נָשִׁים שֶׁאוֹמְרוֹת לַמּוֹרֶה שֶׁלֹּא יַכֶּה אֶת בְּנֵיהֶן וְלֹא יִגְעַר בָּהֶם, וְחוֹשְׁבוֹת בְּדַעְתָּן שֶׁזֶּה דָּבָר טוֹב. אֵין טוֹב, אֶלָּא רַע! וְהַקָּטָן שׁוֹמֵעַ שֶׁאֵין רְשׁוּת לְרַבּוֹ לְהַכּוֹתוֹ – אָז הוּא מוֹסִיף זָדוֹן עַל זְדוֹנוֹ. אֲבָל אִם הָאֵם אוֹמֶרֶת לַמּוֹרֶה שֶׁיּוֹכִיחַ אֶת בְּנָהּ – בָּזֶה נִזְכֶּה אֲנַחְנוּ וְאָב וָאֵם וְהַיֶּלֶד וְרַבּוֹ לְאֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים, וְהַכֹּל יֹאמְרוּ: בָּרוּךְ שֶׁזֶּה יָלַד, וּבָרוּךְ שֶׁזֶּה גִּדֵּל, וּבָרוּךְ רַבּוֹ שֶׁלִּמֵּד אוֹתוֹ תּוֹרָה וְדֶרֶךְ אֶרֶץ וְדֶרֶךְ הַחַיִּים.

יוֹם כ"ג [23] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, הִזָּהֵר לְהִתְרַחֵק מִגַּאֲוָה, שֶׁנָּזָק הַרְבֵּה מַגִּיעַ לָאָדָם מִמִּדַּת הַגַּאֲוָה, וְהוּא אֵינוֹ מַרְגִּישׁ. וְדַע, כִּי הַגַּאֲוָה הִיא פֶּתַח וְהַתְחָלָה לְכָל הַמִּדּוֹת הָרָעוֹת! בַּעַל גַּאֲוָה אֵינוֹ עוֹשֶׂה שׁוּם דָּבָר מִצְוָה לְשֵׁם-שָׁמַיִם, רַק כַּוָּנָתוֹ הִיא לְיוּהָרָא, וְתָמִיד הוּא חָס עַל כְּבוֹדוֹ וְלֹא עַל כְּבוֹד הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵינוֹ חָס עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. אֲבָל הוּא מִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת מִתְכַּבֵּד בִּקְלוֹן חֲבֵרוֹ, וּמֵרְגֵּל לְהוֹצִיא דִּבָּה וְשֵׁם רַע עַל כָּל אָדָם. וְכָל דִּבּוּרוֹ בְּגֵאוּת וְגַאֲוָה, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִרְאוֹת אֶת הֶעָנִי וְהָאֶבְיוֹן, כִּי 'גֵּאוּת לָבֵשׁ'. אֲפִלּוּ שֶׁאֵין לוֹ תַּאֲוָה – גּוֹנֵב וְגוֹזֵל, לְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתָיו. וְרוֹדֵף אַחֲרֵי הַשְׂרָרָה תָּמִיד, וְרוֹצֶה שֶׁיִּדּוֹ תִּהְיֶה עַל הָעֶלְיוֹנָה, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָבוֹא לִידֵי קִנְאָה וְשִׂנְאָה. צֵא וּלְמַד מִקֹּרַח - שֶׁהָיָה מִתְגָּאֶה בְּעָשְׁרוֹ, וְרוֹדֵף אַחֲרֵי הַשְׂרָרָה - יָרַד חַיִּים שְׁאוֹלָה, הוּא וְכָל נִכְסָיו. בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה קָשֶׁה עֹנֶשׁ גַּאֲוָה, שֶׁקֹּרַח הָיָה מִנּוֹשְׁאֵי אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ(!) וּמִגַּאֲוָתוֹ וּמִמַּחְלֹקְתּוֹ – אֲפִלּוּ יוֹנְקֵי שַׁדַּיִם שֶׁלֹּא פָּשְׁעוּ – אָבְדוּ עִמּוֹ. אָמַר הֶחָכָם: הַזּוֹרֵעַ גַּאֲוָה וּקְטָטָה – יִקְצֹר דְּאָגָה וַחֲרָטָה. וְאָמַר: אִם תִּקֹּם – תִּדָּאֵג, וְאִם תִּסְלַח – תִּשְׁמַח. הָרוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד – בּוֹרֵחַ מִמֶּנּוּ הַכָּבוֹד. לְעוֹלָם בַּעַל גַּאֲוָה אֵינוֹ מוֹדֶה עַל הָאֱמֶת, וְעוֹבֵר גַּם עַל 'לֹא תִשָּׂא', וְנִשְׁבָּע בִּשְׁבוּעַת-שָׁוְא לְקַיֵּם דְּבָרָיו, כֻּלּוֹ עַל מִדַּת גַּאֲוָה. וְחָלִילָה וְחָס פּוֹגֵם בְּשֵׁם יְ"ה – גִּימַטְרִיָּא גַּאֲוָה. וּבוֹרֵא עוֹלָם אוֹמֵר עָלָיו: אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוֹלִין לָדוּר בְּמָקוֹם אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "גְּבַהּ-עֵינַיִם וּרְחַב לֵבָב – אֹתוֹ לֹא אוּכָל", אַל תִּקְרֵי 'אֹתוֹ' בְּחוֹלֶ"ם, אֶלָּא 'אִתּוֹ' בְּחִירֶ"ק. וּלְעוֹלָם יְקַבֵּל אָדָם עָלָיו מִדַּת הֲעָנָוָה וְהַשְׁפָלוּת, שֶׁיִּהְיֶה מֻרְכָּבָה לַשְּׁכִינָה.

יוֹם כ"ד [24] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, מִדַּת הָאַהֲבָה וְהֶעָנָוָה הוּא כְּמוֹ סֻלָּם, לַעֲלוֹת בָּהּ לְמַעְלָה מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה. וְהִיא רֹאשׁ וְהַתְחָלָה לַתּוֹרָה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְחִיל לְהַרְאוֹת עֲנָוָה לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁהוּא נִמְלָךְ

בְּמַלְאָכִים יְצִירֵי כַפָּיו, וְאָמַר לָהֶם: "נַעֲשֶׂה אָדָם". וְכָל שֶׁכֵּן אָדָם שֶׁשָּׁפֵל מִכָּל בְּרִיָּה, שֶׁיִּתּוּשׁ קָדַם לִבְרִיאָתוֹ. רֵאשִׁית הַכֹּל – "עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה'", וְיסוֹד הָעֲנָוָה הוּא – שֶׁיַּשְׁפִּיל וְיַכְנִיעַ עַצְמוֹ לִפְנֵי בּוֹרֵא עוֹלָם בִּימֵי בַּחֲרוּתוֹ בְּעוֹדוֹ בְּכֹחוֹ, וְיִהְיֶה שָׁמֵחַ בְּחֶלְקוֹ. וְאִם הוּא עָשִׁיר – יִתֵּן שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לַה' שֶׁנָּתַן לוֹ 'כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִל', וַיַּכִּיר הַחֶסֶד וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ תָּמִיד, וּמַשְׁגִּיחַ עָלָיו בְּעֵין חֶמְלָתוֹ כְּשׁוֹמֵר – שֶׁלֹּא יִכְלֶה עָשְׁרוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ", שֶׁשָּׁמַעְנוּ בְּאָזְנֵינוּ וּבְעֵינֵינוּ רָאִינוּ – כַּמָּה עֲשִׁירִים שֶׁנִּתְדַּלְדְּלוּ וְהָיוּ נוֹפְלִים בָּרָעָב כְּמוֹ אִיּוֹב וְהַרְבֵּה כְּמוֹתוֹ. וּמִדַּת עָנָו – אִם עוֹשֶׂה מִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הַרְבֵּה – אֵינוֹ מִתְפָּאֵר, וְאֵינוֹ מַחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמוֹ, וּמְכַחֵשׁ – 'שֶׁלֹּא עָשִׂיתִי כְּלָל וְאֵין זֶה עִסְקִי'. אִם מְשַׁבְּחִין אוֹתוֹ – מִצְטַעֵר עַל זֶה, לְפִי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁטּוֹבוֹת שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אֵינָן מַסְפִּיקוֹת לוֹ צֵידָה לְדַרְכּוֹ, וְכָל מַעֲשָׂיו מוּעָטִים לְעֵינָיו. וְאֵינוֹ רוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד וְלֹא עַל הֶנָאַת הַגּוּף וַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּמִשְׁגָּל, רַק תָּמִיד הוּא מְכַוֵּן לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וַאֲכִילָתוֹ וּשְׁתִיָּתוֹ – כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ לַעֲבֹד אֶת ה'. וְנוֹשֵׂא אִשָּׁה – לְקַיֵּם מִצְוַת ה'. וְלוֹבֵשׁ מַלְבּוּשׁ – לִכְבוֹד ה'. וְכָל מַעֲשָׂיו – לְשֵׁם שָׁמַיִם. שׂוֹמֵעַ חֶרְפָּתוֹ – וְאֵינוֹ מֵשִׁיב. וְכַאֲשֶׁר עוֹלְבִים אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם – אֵינוֹ נֶעֱלָב, כִּי אֵינוֹ מַקְשִׁיב לְקוֹלָם, כְּמַאֲמַר: "וַאֲנִי כְּחֵרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע וּכְאִלֵּם לֹא יִפְתַּח-פִּיו". יֵשׁ אָדָם שֶׁמַּרְאֶה עַצְמוֹ חָסִיד, וְשָׂבַע תּוֹעֵבוֹת בְּלִבּוֹ, סוֹף סוֹף ה' יְגַלֶּה עֲוֹנוֹ, רוֹצֶה לוֹמַר - עָנְיוֹ, וְאָרֹץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ, וְתִגָּלֶה רָעָתוֹ לַכֹּל, וְיִהְיֶה לְלַעַג וָקֶלֶס. וּמִדַּת הֶעָנָו – מוֹחֵל עַל עֶלְבּוֹנוֹ, וְיִקַּבֵּל יִסּוּרִין בְּאַהֲבָה, וּמְשַׁבְּחִין אוֹתוֹ – וְהוּא מִצְטַעֵר, וְכָל אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה – מַצְלִיחַ, שֶׁהוּא – כַּוָּנָתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, מוֹדֶה עַל הָאֱמֶת וּמַלְבּוּשׁוֹ בְּמִידַּת עֲנָוָה, הֲרֵי סִימָן לְשִׁשָּׁה דְּבָרִים אֵלּוּ: אָדָם עָנָו. עוֹד כַּמָּה מַעֲלוֹת אֲחֵרוֹת, כְּמַאֲמַר הַתַּנָּא דְּפִרְקֵי אָבוֹת.

יוֹם כ"ה [25] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, מַה שֶּׁהִזְהַרְתִּיךָ עַל מִדַּת עֲנָוָה, גַּם הִיא דְּבוּקָה עִם מִצְוַת בִּקּוּר חוֹלִים. כַּמָּה גְּדוֹלָה מַעֲלַת בִּקּוּר חוֹלִים, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכְבוֹדוֹ בָּא לְבַקֵּר אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לְמִילָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא", שֶׁמַּמְרֵא חִזֵּק וְזֵרֵז אוֹתוֹ לְמִצְוַת מִילָה, וְנָתַן לוֹ עֵצָה שֶׁיְּזָרֵז עַצְמוֹ. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בּוֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת וְיוֹדֵעַ מַחְשָׁבוֹת – רָאָה שֶׁצָּרִךְ אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיָה בְּאוֹרְחִים, שֶׁלֹּא הָיָה אוֹכֵל בִּלְתִּי עִם אוֹרֵחַ, וְתֵכֶף שָׁלַח מַלְאָכֵי מָרוֹם בִּדְמוּת אֲנָשִׁים – לְהַרְאוֹתוֹ שֶׁאוֹכְלִים עִמּוֹ, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אוֹהֲבוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "אַבְרָהָם אֹהֲבִי". כָּל זֶה לַעֲשׂוֹת רְצוֹן יְרֵאָיו, וּלְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבּוֹ שֶׁל חוֹלֶה. אִם כֵּן, מִי שֶׁהוֹלֵךְ לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה, אַל יַכְבִּיד בִּדְבָרִים לַחוֹלֶה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּאֵב רֹאשׁ וּכְאֵב לֵב. אֶלָּא יְבַקֵּר וְיִרְאֶה אֵיזֶה צָרְךָ יֵשׁ לַחוֹלֶה – בֵּין לְכֶסֶף לְהוֹצָאוֹת,

אוֹ לַאֲכִילָתוֹ, אוֹ לְרוֹפֵא שֶׁיִּרְפָּא לוֹ, שֶׁיּוֹצִיא מִלִּבּוֹ דְּאָגָה. וְלֹא הַהֲלִיכָה מִצְוָה, אֶלָּא בִּקּוּר – מִצְוָה! שֶׁיְּבַקֵּר אֵיזֶה צָרֶךְ יֵשׁ לַחוֹלֶה, וִישַׁלֵּם מִכַּסְפּוֹ וִימַלֵּא חֶסְרוֹנוֹ, וְיַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ, וְלֹא כְּאוֹתָם בּוּרִים שֶׁמַּרְבִּים לְדַבֵּר דְּבָרִים – וּמִתּוֹךְ כָּךְ יֶחֱרֶה אַפּוֹ שֶׁל חוֹלֶה, כְּמוֹ שֶׁקָּרָה - פַּעַם אַחַת הָלַךְ אִישׁ אֶחָד לְבַקֵּר חוֹלֶה, וַיִּשְׁאֲלֵהוּ עַל חָלְיוֹ, וַיַּעַן הַחוֹלֶה: 'כָּךְ וְכָךְ כְּאֵבַי'. אָמַר לוֹ: 'בְּחֹלִי זֶה מֵת בּוֹ אָבִי'. וַיִּחַר לַחוֹלֶה מְאֹד וְנִתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ, הוּא וְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ סְבִיבָיו, וְהִכְבִּיד אֶת מַחֲלָתוֹ. אִם לֹא הָיָה הוֹלֵךְ לְבַקֵּר – יוֹתֵר טוֹב הָיָה מִשֶּׁהָלַךְ. וְאֵלּוּ מִן הַמִּצְוֹת שֶׁאוֹכְלִין פֵּירוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן הַמְקֻיֶּמֶת לָעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'בִּקּוּר חוֹלִים וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים', יֵשׁ שֶׁיְּכוּת זֶה לָזֶה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו-הַשָּׁלוֹם. וְכָל צַדִּיק יַעֲשֶׂה מִצְוַת בִּקּוּר חוֹלִים, וְלֹא יֹאמַר הַיּוֹם: 'וּמָחָר', מִי יוֹדֵעַ מַה יּוֹלֵד מָחָר? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם" – בָּעוֹלָם הַזֶּה, "וּמָחָר לְקַבֵּל שְׂכָרָם" עִם הַקֶּרֶן – בָּעוֹלָם הַבָּא.

יוֹם כ"ו [26] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, תֵּן הוֹדָאָה לֵאלֹהִים, וְכַבְּדֵהוּ מִמַּה שֶׁחָנָנְךָ, וּזְכֹר חַסְדּוֹ כָּל יָמֶיךָ, עַל שֶׁהִצִּילְךָ וּמַצִּילְךָ מִכָּל מִינֵי חוֹלְאִים וּמַכְאוֹבִים, הֲלֹא הֵמָּה מְסֻדָּרִים לְפָנֶיךָ, לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת. וְכַמָּה מִקְרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ – כַּמָּה בְּנֵי אָדָם שֶׁשָּׁכְבוּ עַל מִטָּתָם, וּבֹר מִינָן, לֹא הֵקִיצוּ מִשְּׁנָתָם. הַבֵּט נָא וּרְאֵה בְּטוֹבַת אֱלֹהֶיךָ עָלֶיךָ, שֶׁעָשָׂאךָ שָׁלֵם בְּכָל גּוּפְךָ, כִּי יֵשׁ כַּמָּה וְכַמָּה בְּנֵי אָדָם, מִינִים מִמִּינִים שׁוֹנִים, בַּר-מִינָן מְשֻׁגָּעִים וּמְצֹרָעִים וְחֵרְשִׁים וְאִלְּמִים וּפִסְחִים וּמְחֻסְּרֵי אֵבָרִים וְנִכְפִּים, מְחֻכִּים לַמָּוֶת מִמַּכְאוֹבִים וְחוֹלְאִים רָעִים. כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁאֵין מִסְפָּר - מַעֲלִילוֹת דְּבָרִים, מִנְחָשִׁים וְעַקְרָבִים בְּמִיתוֹת מְשֻׁנּוֹת וּפִתְאוֹמִיּוֹת. הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ מִכֻּלָּם. אִם כֵּן, חַיָּבִים אֲנַחְנוּ לְהוֹדוֹת לִשְׁמוֹ – בַּיָּמִים וּבַלֵּילוֹת לִפְנֵי נוֹרָא עֲלִילוֹת, כִּי הוּא בּוֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת, וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וּתְחִנּוֹת, בִּזְכוּת כֹּהֲנִים שֶׁהָיוּ מַקְרִיבִים קָרְבָּנוֹת. וּמִשֶּׁנֶּחֱרַב בֵּתֵּי מִקְדָּשׁוֹת – שִׂיחַ שִׂפְתֵי רְנָנוֹת, לִפְנֵי אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת. הִתְפַּלֵּל לָאֵל אָב רַחֲמָן, שֶׁיְּרַחֵם עָלֶיךָ וְיַצִּילְךָ מִכָּל צָרָה וְצוּקָה, שֶׁאַל יֶחְסַר מְזוֹנְךָ, וּבָרֵא לְךָ כָּל צָרְכְּךָ. וּמֵכָרַח אַתָּה לוֹמַר: "מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ... מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ". אִם תֵּלֵךְ בְּדַרְכָּךְ אֱמֶת כְּפִי כֹּחֲךָ – תִּזְכֶּה לְשֵׁ"י עוֹלָמוֹת, "עַיִן לֹא רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ", "וְשָׂכַרְתָּ וְעָרְבָה שִׂנָתֶךָ", וְכַאֲשֶׁר קַיָּמְתָּ מִצְוֹת תּוֹרָה, שֶׁהִיא חֶרֶב גַּאֲוָתְךָ, וְתַחַת כִּסֵּא הַכָּבוֹד מְקוֹם מְנוּחָתֶךָ, וְנִשְׁמָתְךָ תִּהְיֶה צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ.

יוֹם כ"ז [27] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, אַל תַּחְסִיר אֶת הַמֶּלַח מִמָּמוֹנְךָ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הֶחָכָם: הַקּוֹמֵץ יָדוֹ מִנְּתִינַת צְדָקָה וְנוֹתֵן רַק כְּשֶׁרוֹאֶה הֶפְסֵד בְּמָמוֹנוֹ – דּוֹמֶה כְּמִי שֶׁמְּכַבֶּה הָאֵשׁ בְּקַשׁוֹ וְתִבְנוֹ. אֶלָּא – "וְהִלַּךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ"! "וְהַצְנַע לֶכֶת עִם אֱלֹהֶיךָ"! כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה-אָף", כְּמוֹ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו-הַשָּׁלוֹם: "כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף". וְלֹא לְהִתְנַּאוֹת נֶגֶד בְּנֵי עַמְּךָ, כִּי רַחֲמָנָא לִבָּא בָּעֵי [=הקב"ה רוֹצֶה אֶת הַלֵּב] בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא תִקְפֹּץ יָדְךָ", "וְלֹא תַעֲלִים עֵינֶיךָ", אַךְ יִשְׂמַח לִבְּךָ עַל אָבְיוֹנֵי עַמֶּךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁר תַּשִּׂיג" בְּמַתְּנַת יָדֶיךָ, וְאֵין ה' מְקַפֵּחַ שְׂכָרְךָ, כִּי נֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתֶּךָ, וְנוֹתֵן לְךָ כְּנַפְשְׁךָ שֹׂבְעֶךָ, וְהֵם יוֹעִילוּ לְךָ לְאַחֲרִיתֶךָ. לָכֵן, פְּקַח עֵינֶיךָ וְתַקֵּן דְּרָכֶיךָ, וְהַעֲלֵה אֲרוּכָה וּתְרוּפָה לְנַפְשֶׁךָ, וְאֵין מַקֵּל וּמַשְׁעָן וְחֶרֶב וַחֲנִית בְּיָדֶךָ, אֶלָּא הַצְּדָקוֹת וְהַתּוֹכָחוֹת הַנִּלְוִים אֵלֶיךָ, וְהַמַּפְתֵּחַ הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדֶיךָ, שֶׁאֵין מִלְוִין לְךָ לֹא כַּסְפֶּךָ וּזְהָבֶךָ, אֶלָּא מַעֲשֶׂיךָ! וְכַמָּה מְקַטְרְגִים יְרִדְפוּ אַחֲרֶיךָ, אַל תִּפְחַד, כִּי מַלְאֲכֵי מָרוֹם בָּאִים לְקָרְאתֶךָ, וְיִבְדְּקוּ וְיִרְאוּ שֶׁטּוֹבוֹת מִדּוֹתֶיךָ, וַיַּמְלִיצוּ טוֹב בַּעֲדֶךָ, לִפְנֵי אֱלֹהֵי קְדֻשְׁךָ וְתִפְאַרְתֶּךָ, וִיבַקְּשׁוּ מְנוֹחַ לְנַפְשֶׁךָ, וְיֹאמְרוּ: 'אַשְׁרֶיךָ שֶׁעָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ'! כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ, "בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ", אַשְׁרֶיךָ שֶׁזָּכְרְתָּ אֶת בּוֹרְאֶךָ בִּימֵי בְּחוּרוֹתֶיךָ.

יוֹם כ"ח [28] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, קְרָא בְּנָעִים זְמִירוֹת חַסְדֵי דָוִד מְשִׁיחֶךָ, בְּזִמְירוֹת תָּרִים קוֹלֶךָ, יָדוּעַ לַכֹּל כַּמָּה מַעֲלוֹת גְּדוֹלוֹת לְקוֹרֵא בְּכָל יוֹם תְּהִלִּים, כְּמַאֲמַר: "וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל". וְכָל שֶׁכֵּן קֹדֶם תְּפִלּוֹת, שֶׁיַּצִּיל מִכָּל צָרוֹת וּגְזֵרוֹת קָשׁוֹת, וּמַבְרִיחִים כָּל מִינֵי מַזִּיקִין וְשֵׁדִין וְרוּחוֹת, וְכָל מַלָּה וּמִלָּה יַגִּיעַ לְעֲרָבוֹת, לְמֵתִים וְחַיִּים וּבְרִיאוּת וּרְפוּאוֹת לְהַחַיּוֹת. אַשְׁרֵי מִי שֶׁעוֹסֵק בָּהֶם בַּיּוֹם וּבַחֲצוֹת לֵילוֹת, וּבִפְרָט לִקְרֹא בְּטַעֲמִים וּבִדְקְדּוּקִים וּבְנָעִימוֹת, וְיֶחְשַׁב כְּלוֹמֵד בְּנָעִים וְאוֹהֲלוֹת, לִפְנֵי מֶלֶךְ שֶׁבָּרָא עוֹלָמוֹת. וּמֵתִים עֲתִידִים לְהֵחָיוֹת, בִּזְכוּת דָּוִד הַמֶּלֶךְ נְעִים זְמִירוֹת. וְיַעֲמְדוּ שִׁלְשָׁה אָבוֹת, לְהִתְחַנֵּן לִפְנֵי שׁוֹכֵן עֲרָבוֹת, וְיִכַּפֵּר לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹת, עַל שְׁגָגוֹת וְגַם עַל זְדוֹנוֹת, וְיִתַּקֵּן כָּל זֶרַע שֶׁנִּפְלוּ בַּקְּלִפּוֹת, וְיָחֵזִיר אִתָּם כָּל נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשּׁוֹת. וְנַעֲשֶׂה תִּקּוּן עַל אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁהִתְעַנָּה תִּשַׁע-מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲנִיּוֹת. וּבִזְכוּת אַהֲרֹן הַכֹּהֵן מְקֻרָב קְרֻבָּנוֹת, שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ בָּתֵּי מִקְדָּשׁוֹת, וְנָשִׁיר שִׁירוֹת חֲדָשׁוֹת. וְיִכֹּנוּ בְּכָל פַּעַם שֶׁיַּעֲשֶׂה תִּקּוּן לְכָל עֲוֹנוֹת שֶׁעָשָׂה. וְיָדוּעַ לַכֹּל, שֶׁמְּתַקְּנִים תִּקּוּנִים לְתַעֲנִית הַדִּבּוּר – לֹא בְּקִרְיַאת הַתּוֹרָה, אֶלָּא בְּקִרְיַאת תְּהִלִּים ג' פְּעָמִים עִם ח' מְזֻמּוֹרִים רִאשׁוֹנִים – וְיִהְיֶה נח"ת מְזֻמּוֹרִים, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ, כְּמוֹ חָתָן שֶׁמּוֹחֲלִים לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו בְּיוֹם חֻתָּנָתוֹ

וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ. וַאֲמִירַת הַמְּזֻמּוֹרִים בְּלִי שׁוּם דִּבּוּר, אֲפִלּוּ בְּלָשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ כָּל ג' פְּעָמִים – שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִים שְׁאֵלַת שָׁלוֹם וְאֵין מְשִׁיבִים. וְתִקּוּן זֶה יוֹתֵר מְשֻׁבָּח וּמְסֻגָּל בִּימֵי שׁוֹבָבֵי"ם, וְיַעֲלֶה עָלָיו כְּאִלּוּ הִתְעַנָּה כָּל הַשָּׁבוּעַ תַּעֲנִית הַפְּסָקָה מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת. וְיִהְיֶה תִּקּוּן לִשְׁפִיכַת זֶרַע לְבַטָּלָה וּלְחִלּוּל הַשֵּׁם וּלְחִלּוּל שַׁבָּתוֹת וְכוּ', "עַל כָּל פְּשָׁעִים - תְּכַסֶּה אַהֲבָה", כְּמַאֲמַר: "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ".

יוֹם כ"ט [29] לַחֹדֶשׁ

אָחִי, זְכֹר חַסְדֵי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ בְּכָל רֶגַע, וְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו בְּלֵב טוֹב וְנִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה, וְאַל תִּמְסֹר עַצְמְךָ לְיַד יִצְרְךָ הָרַע, אֶלָּא לְיַד יִצְרְךָ הַטּוֹב – כִּי הוּא יַרְאֶה לְךָ דֶּרֶךְ יָשָׁר. אֲבָל יֵצֶר הַשֵּׁנִי הוּא כְּסִיל, כְּמַאֲמַר: "לֵב חָכָם – לִימִינוֹ, וְלֵב כְּסִיל – לִשְׂמֹאלוֹ", וְהוּא אוֹיֵב לְנַפְשְׁךָ מִנְּעוּרֶיךָ. אֶלָּא הִתְלַהֵב בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ בִּרמ"ח אֵיבָרֶיךָ לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנְךָ, "הוּא עָשְׂךָ וַיְכוֹנְנֶךָ". וּבְכָל יוֹם זְכֹר מִקְרֶה הַזְּמַן אֲשֶׁר רָאִיתָ בְּזוּלָתֶךָ, וְתֵן לְאֵל תְּהִלָּתֶךָ – שֶׁהִצִּילְךָ מִכָּל קוֹרוֹת זְמַנֶּיךָ, שֶׁכָּל אָדָם הוּא תַּחַת הַמִּקְרֶה וְאֵין לוֹ בָּעוֹלָם כִּי אִם רֶגַע אֲשֶׁר הוּא בּוֹ, כְּמַאֲמַר הֶחָכָם שֶׁאָמַר: 'מַה שֶּׁעָבַר – כְּאַיִן, וּמַה שֶּׁעָתִיד – עֲדַיִן, וּמַה שֶּׁהֹוֶה – כְּהֶרֶף עַיִן'. לְךָ אֶל הַשּׁוּעָל וְשִׂים לִבְּךָ: כְּמוֹ שֶׁנִּכְנַס – כֵּן יָצָא, כִּדְאִיתָא בַּסֵּפֶר 'מָסֹרֶת הַבְּרִית': מָשָׁל לְשׁוּעָל אֶחָד שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּמִּדְבָּר, וְהָיָה רָעֵב מְאֹד, וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוּם דָּבָר לֶאֱכֹל. לְיָמִים, רָאָה פַּרְדֵּס אֶחָד נָאֶה מְאֹד וְחוֹמוֹתָיו גְּבוֹהוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת, וְלֹא מָצָא בּוֹ פֶּתַח אֶלָּא חוֹר קָטָן. מֶה עָשָׂה? הִתְעַנָּה אוֹתוֹ שׁוּעָל כַּמָּה יָמִים עַד שֶׁנֶּחֱלַשׁ וְהָיָה כָּחוּשׁ מְאֹד, וְנִכְנַס בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס - בַּחוֹר הַהוּא, וְלֹא מָצָא שָׁם בַּעַל הַפַּרְדֵּס. אָכַל וְהִשְׂחִית כַּמָּה מִינֵי פֵּרוֹת, וְנַעֲשָׂה שָׁמֵן מְאֹד. לְיָמִים נָתַן דַּעְתּוֹ: אִם יָבוֹא בַּעַל הַפַּרְדֵּס – יַעֲשֶׂה בִּי נְקָמוֹת. בָּא לָצֵאת מִן הַחוֹר, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לָצֵאת. הִתְעַנָּה כַּמָּה יָמִים עַד שֶׁנֶּהְיָה כָּחוּשׁ וְרָזֶה כְּבַתְּחִלָּה, וְיָצָא מִן הַחוֹר הַהוּא. כָּךְ הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אִיּוֹב: "עָרֹם יָצָאתִי מִבֶּטֶן אִמִּי" וגו', הֲפֹךְ בַּמָּשָׁל הַזֶּה וַהֲפֹךְ בּוֹ – כִּי הַכֹּל בּוֹ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִמְחֹל לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ וְיִשְׁלַח לָנוּ מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן.